

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

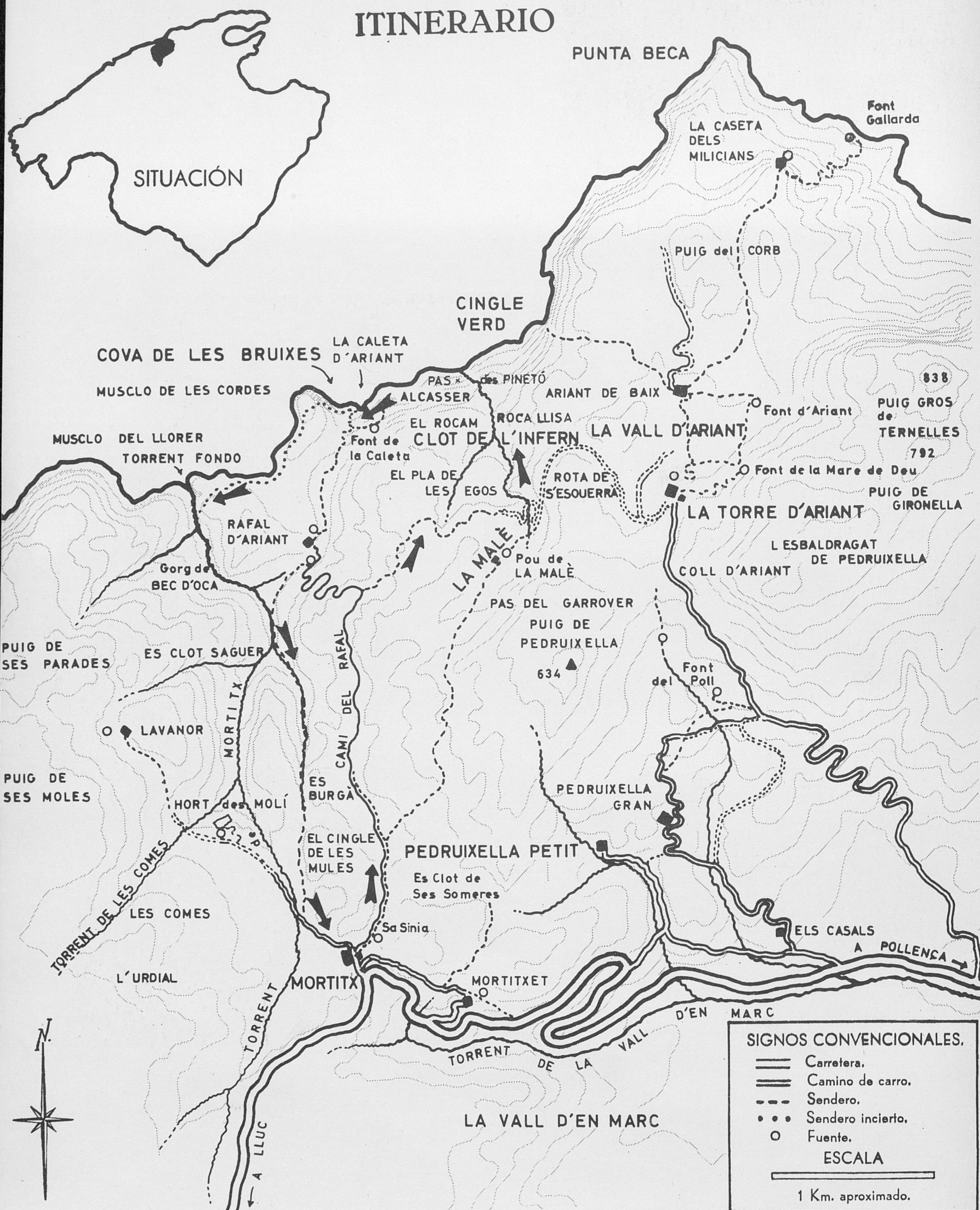
COVA DE LES BRUIXES

Des de Mortitx pel Pas de la Roca Llisa

83

ITINERARIO

COBERTA. La Cova de les Bruixes, a la cara nord-est del promontori o Morro de les Cordes, en vista propera, ja passat el Pas del Pinetó al peu de les altes parets espadades que mantenen allà dalt la zona de l'Alcasser.

A la Cova de les Bruixes ja hi arribarem amb el fascicle n.º 6 d'aquesta obra de les Rutes: allà per l'accés tradicional, igualment des de Mortitx, tal com s'ha vingut fent tradicionalment; ara, ací, també des de Mortitx —el seu natural accés— intro-

(Segueix a la pàgina 52)

FUNDACIÓN BARTOLOMÉ MARCH

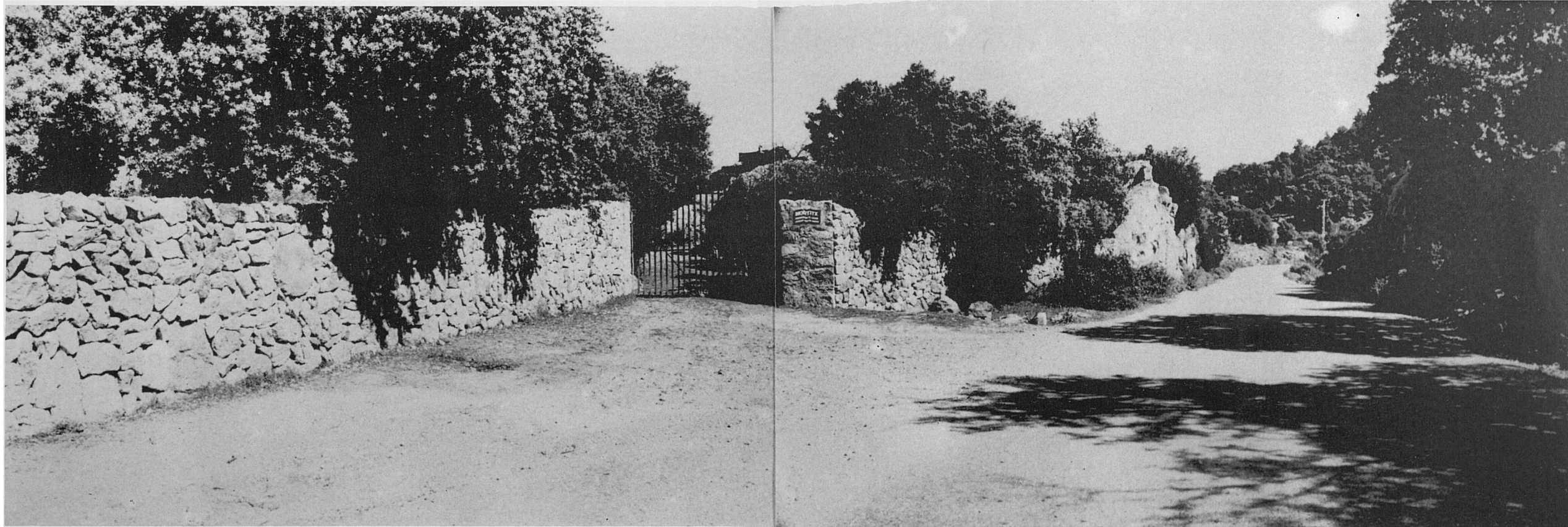

5108334719

124143145

X51050171X

1-2. La caminada del present circuit comença a la carretera de Lluc a Pollença, on, com ací s'hi veu, s'obri el portell del camí particular que hi mena a les cases de Mortitx. Els senyors de la possessió canviaren fa un parell d'anys, i igualment el familiar accés antic de la rústica barrera de fusta. Ara tanca el portell una alta reixa de ferro, y al mur del seu costat s'hi mostra ben visible una categòrica advertència i prohibició. Tanmateix, ho sabem per experiència, si un sol·licita permís per a passar, el donen amablement els actuals senyors del predi.

Les fotografies d'aquest fascicle de les Rutes, s'hi prengueren en diverses ocasions, i la major part d'elles, com es pot apreciar, molt abans del canvi d'amos. Altres, també, posteriorment; les darreres al maig de 1969, un dia que ens acompanyava En Toni Cànaves, senyor del predi Muntanya, veí i confinant amb el de Mortitx.

3. Les cases de Mortitx, maldament conservin totalment la seua primitiva arquitectura y aspectes rústics (i amb aixó els actuals senyors, estrangers, han demostrat el seu bon gust i respecte a l'entorn), també han estat lleugerament modificades, millorant el seu aspecte. Per exemple, amb l'apertura d'aquest nou portal a la façana lateral i qualque finestral. La resta, exteriorment al menys, conserva el vetust aspecte de sempre.

4. Aquest és l'aspecte que tenia l'entrada primitiva, anterior a la venda i la reforma. Aquí apareix l'amo En Bernardí, al qual coneixem de fa anys a aquelles contrades. Quedi aquesta vista com a record de com era aquesta peça de les cases d'aquest anomenat predi muntanyenc. Per desgràcia no tenim cap vista de la seua petita i rustiquíssima antiga cuina pagesa.

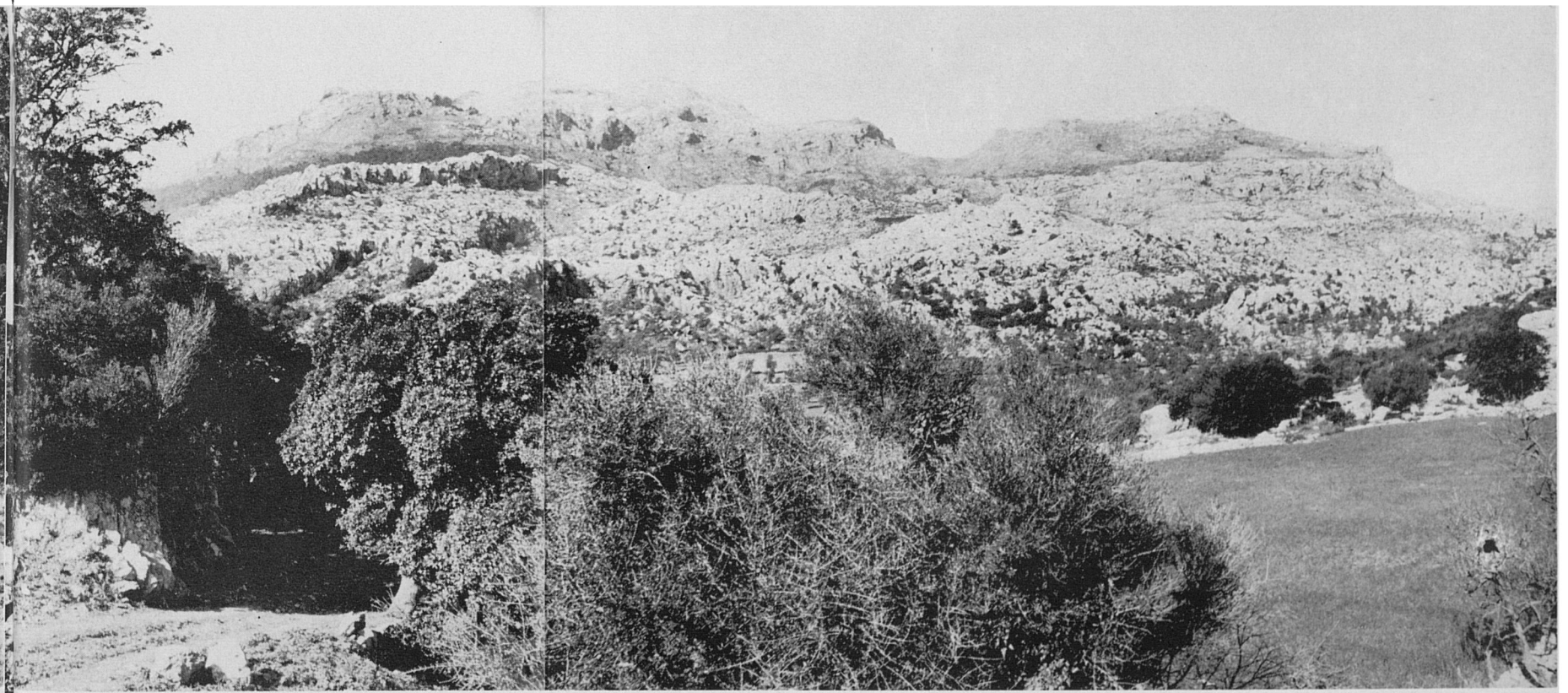

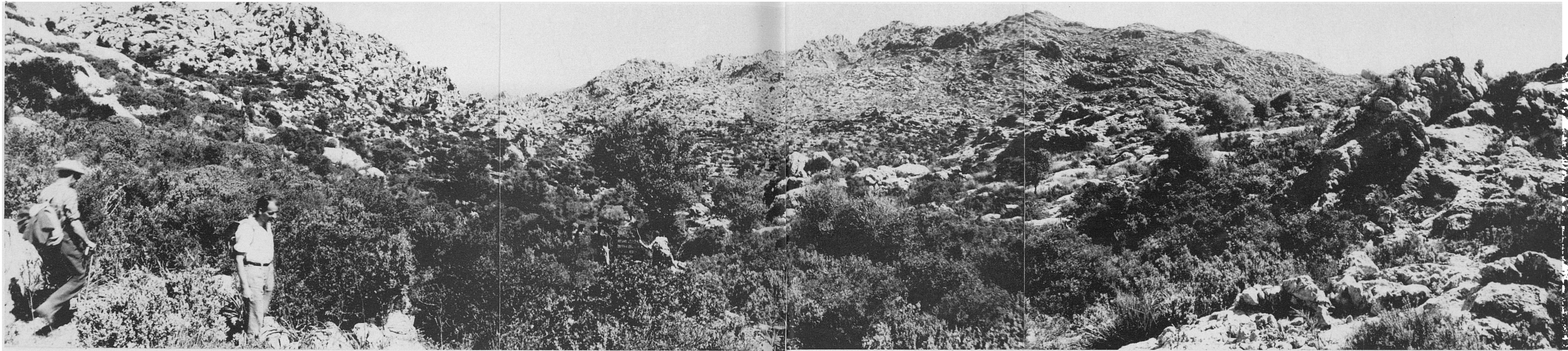
5. Des de les cases, i tot travessant alguns portells de diverses tanques, hi anam a prendre el tradicionalment conegut tirany del Rafal d'Ariant. Al present, l'aspecte de les terres de conreu de Mortitx no és el que ací es veu a aquestes fotografies, ja que, després de tants anys poc o gens utilitzades, s'hi han realitzat plantacions d'arbres fruitals, que ja produeixen quantitat d'esplèndides pomes i altres fruites. Mortitx ha estat millorat en molts aspectes.

6. Una panoràmica retrospectiva, tot deixant enrera les cases, les mostra ací properes; i, a la dreta, al lluny, el Puig Ciuró i el Caragoler dels Femenies (900 m.), i el Puig de les Moles (760 m.) amb la separació del Coll Ciuró, des del qual s'assoleixen panoràmiques indescriptibles. Aquestes altures, com es veu, vessen cap a les barrancades dels seus peus mitjançant esquerps costers de pura roca. Ací baix, a la dreta, s'hi veu un pla de conreu. Ara està cobert per esponerosos i ben cuidats fruitals.

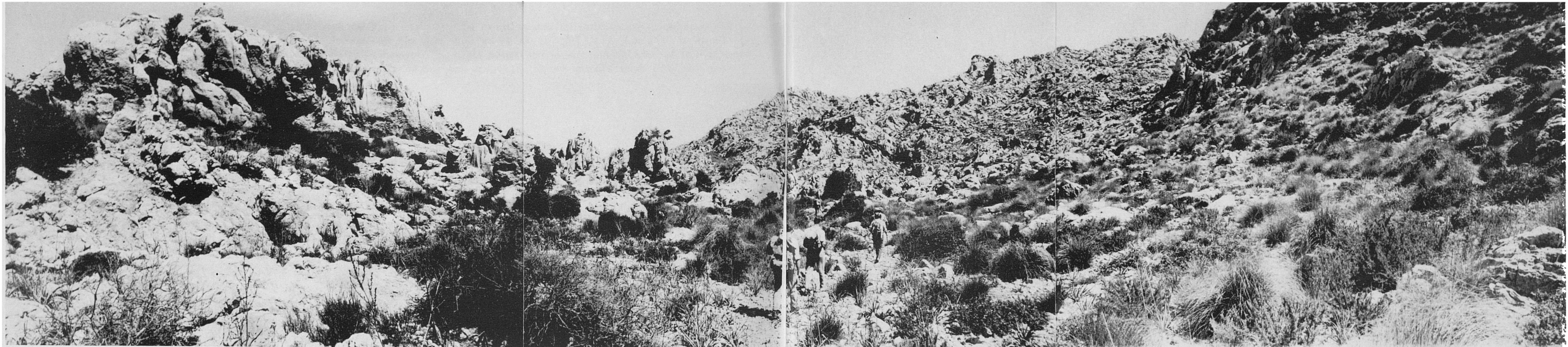

7. El tirany s'hi enfronta de seguida amb l'esquerpa orografia que ja no deixarà. Ací, a l'esquerra, s'hi veu el rocós turó dit El Cingle de les Mules, de difícil penetració; i, a la dreta, més al lluny, els no menys rocosos costers, cims i cresteria del Puig de Pedruxella (634 m.), darrere el qual hi és l'altiplà d'Ariant, i s'amaguen, en raconades i repeus, idíl·liques petites valls com la de La Malé, o aspres replanells i solitàries dolines erichats d'esquerdats roquissars, aspríssims de trescar. Un món de pedra bellíssim i evocador d'eternitats.

8. El tirany segueix avançant tal com pot, sempre, aixó és ver, sense dificultats, esmunyint-se entre impenetrables masses de pura i encrespada roca, esqueixada i capritxosament modelada al llarg d'incontables mil·lenis. Un fantàstic món de pedra, dins el que res no conta la presència humana, i ara l'intrusisme de la nostra. I, si no, vegi's qué és el que significam en el conjunt.

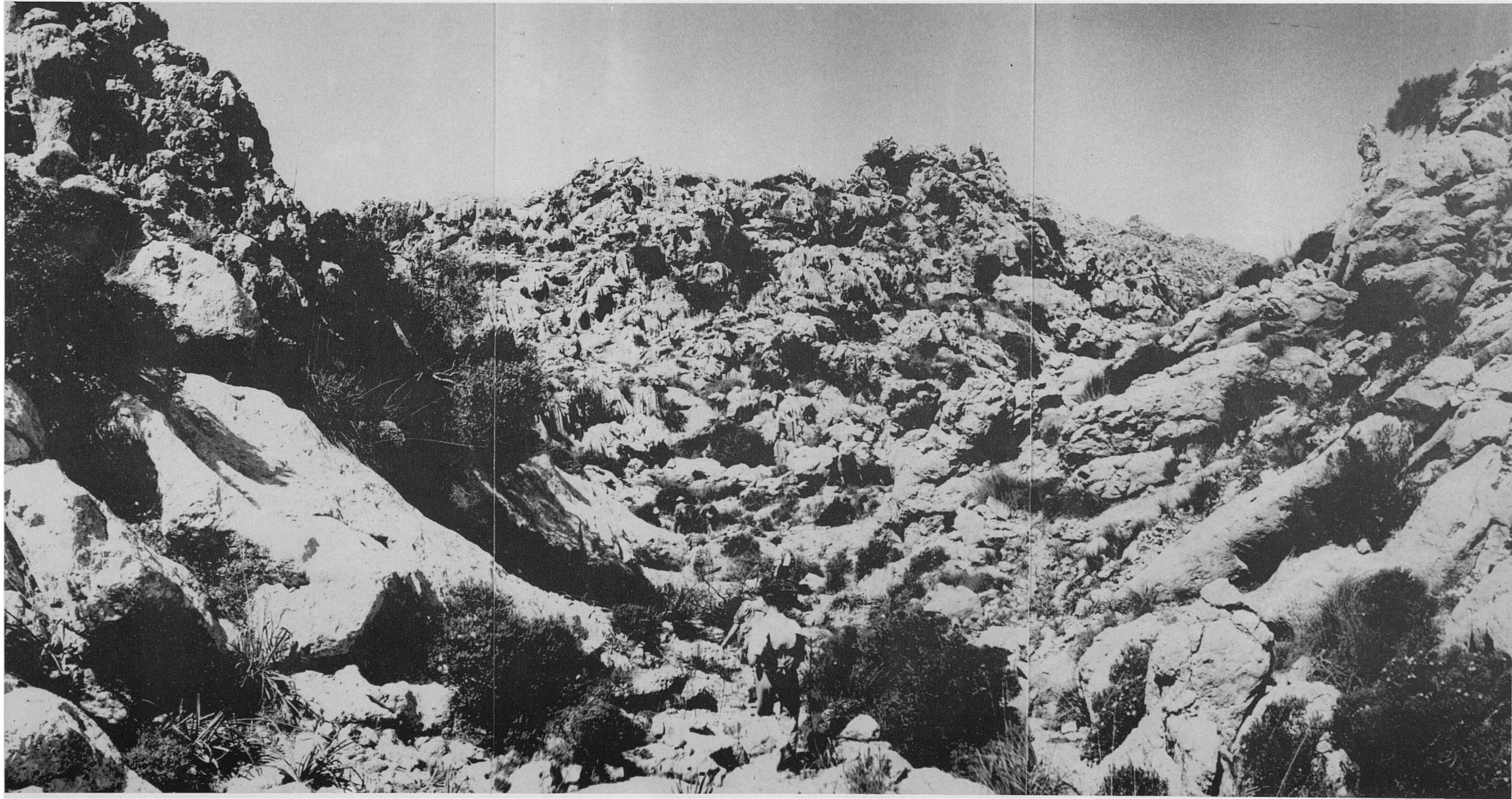

9-10. En vistes retrospectives, canviant cada parell de metres de l'avanç, es veu emergir allà al fons la compacta mola del Puig Tomir, amb el seu cim principal a 1.103 m., guaitant la seua cara nord, on coneixem dos passos de pujada, com ja tenim descrits a les corresponents Rutes: el Pas del Diable i el de la Font de les Falgueres; per més que en vista des d'ací, i encara menys des de més a prop, l'accés per les bones sembli esser impossible. A l'extrema dreta, al fons, s'hi veu la berruga del Puig Cuiró.

11. ¿Podrem seguir avançant i passar? Vist així en la fotografia sembla inverosímil; però, sí, el tirany va obrint-se pas per aquest turmentat laberint d'imponents roquissars,...

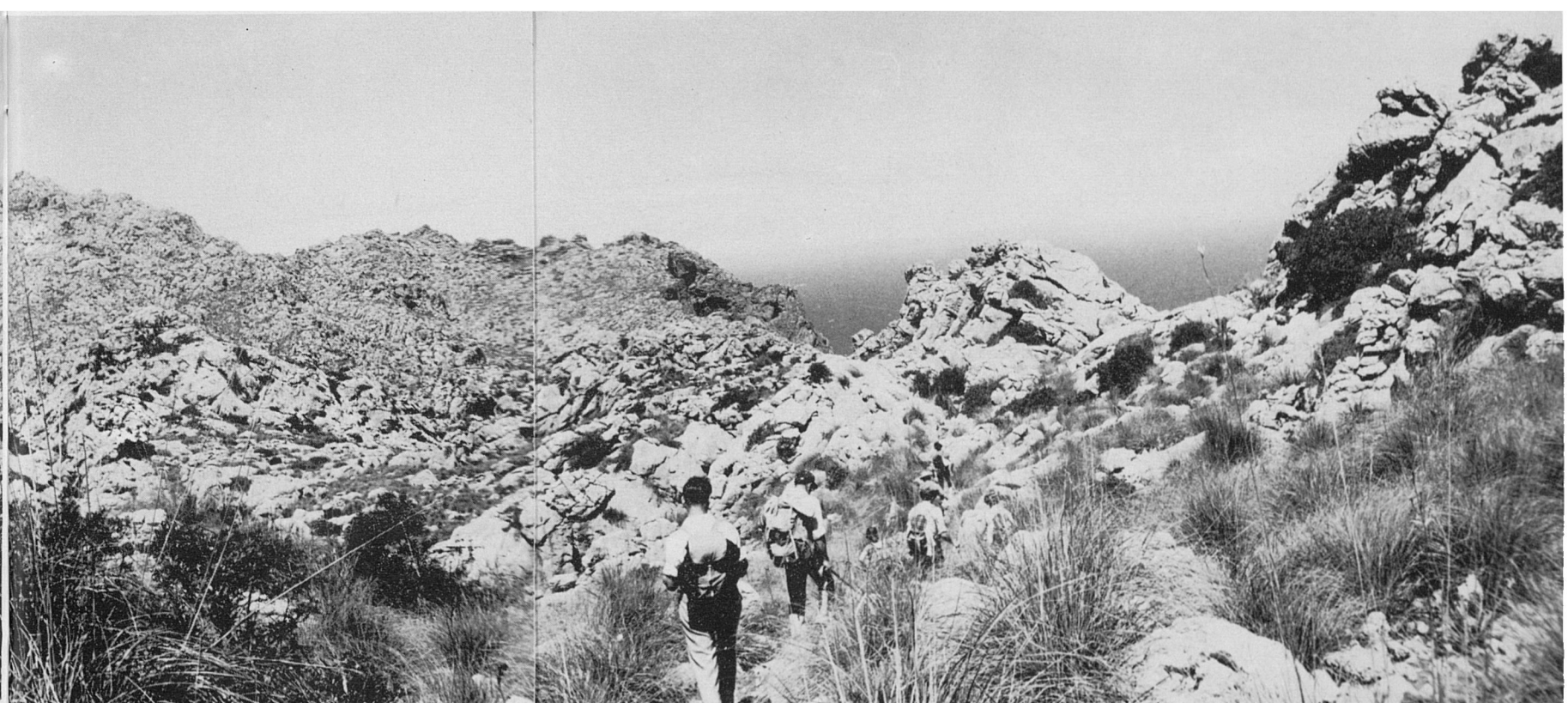
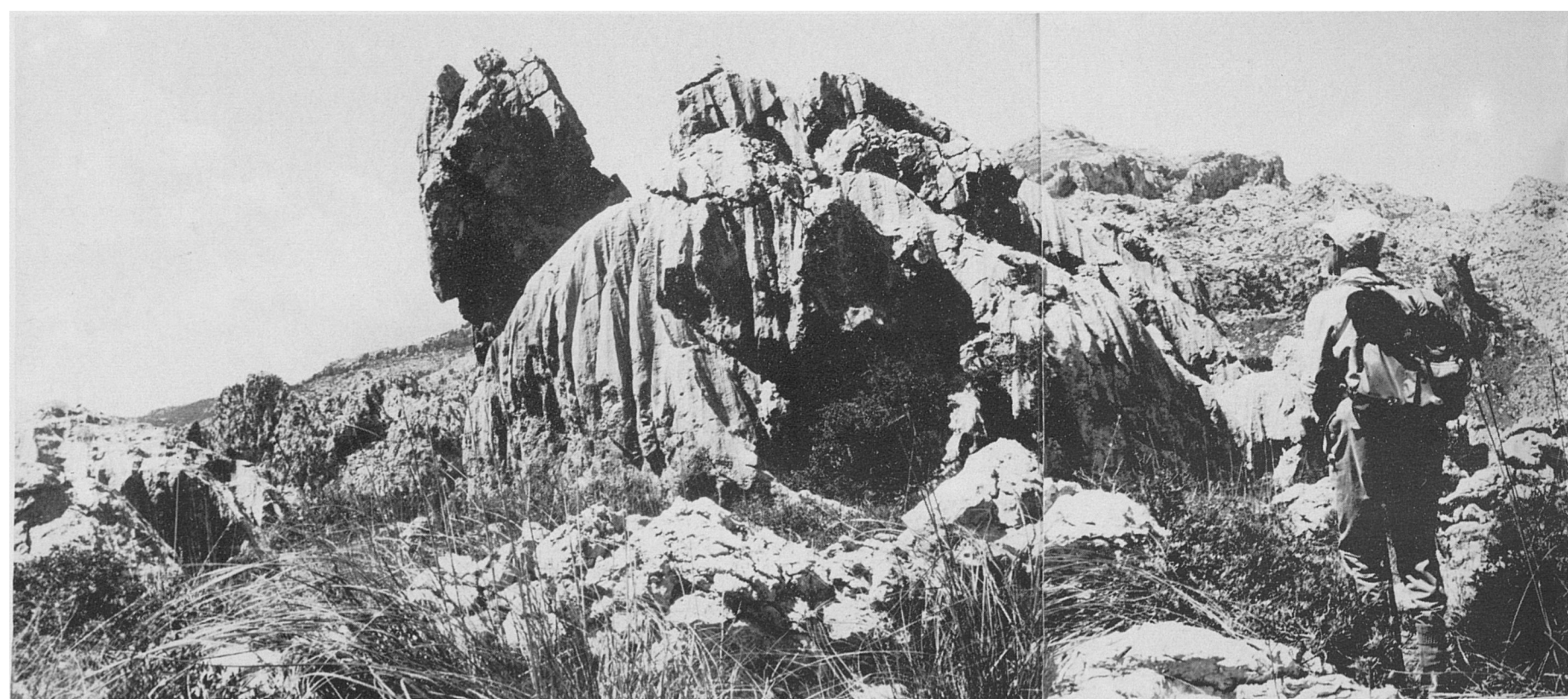

12-13. ... i acaba donant vista a més amples —sí que no més suaus— perspectives d'aquella impressionant orografia de mil·lenàries calisses. ¿Paisatge lunar? ¿Qué estranys sonen ací els “slogans” de la dolça, la suau Mallorca, divulgats entre el masiu turisme de platges daurades i tranquil·les cales emmarcades pel tòpic brancam de pins estratègics! ¿Cóm sospitar que dins una illa, més bé de petita extensió, existesquin aquestes zones de tanta i tan impressionant i dura grandiositat? Aquí, a prop, enfront, s'enfonsa el buc de la torrentera al llarg de la qual hem de fer, a la tornada, la nostra pujada cap a Mortitx: és el tall del torrent del seu nom, la línia del qual ací no arriba ni tan sols a endevinar-se.

Ja hi som a prop de la mar, que s'hi veu aquí a la dreta, darrera els espadats de la costa. Realment la mar mai no hi és massa enfora, quan un s'hi troba a la zona de Mortitx o als voltants del Rafal d'Ariant. Una mar, que, maldament propera, en molts quilòmetres de costa, mai no és assolible, sinó pels dos únics punts que en aquesta ruta hem d'emprar: el Pas de la Roca Llisa i la rampa de La Caleta, que hi permet arribar davant la Cova de les Bruixes.

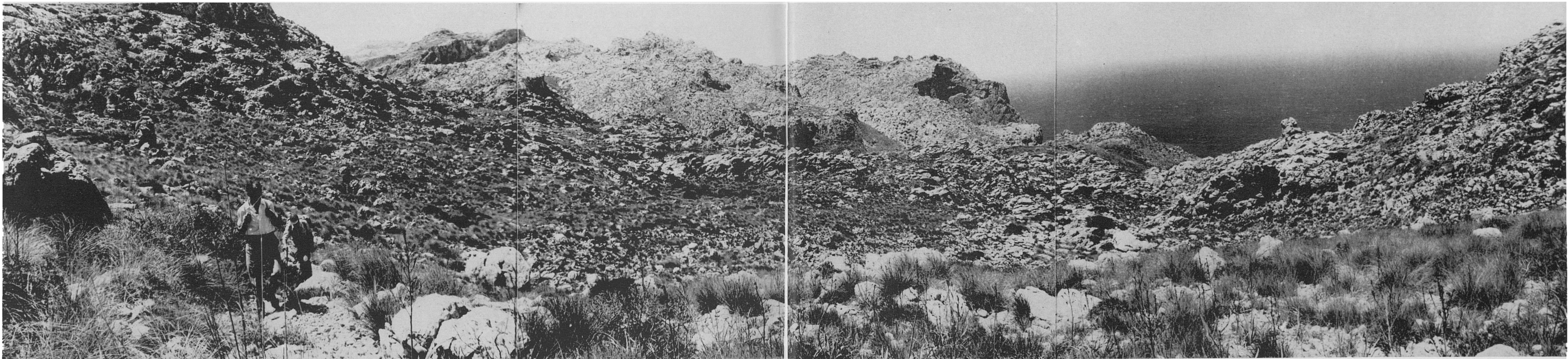

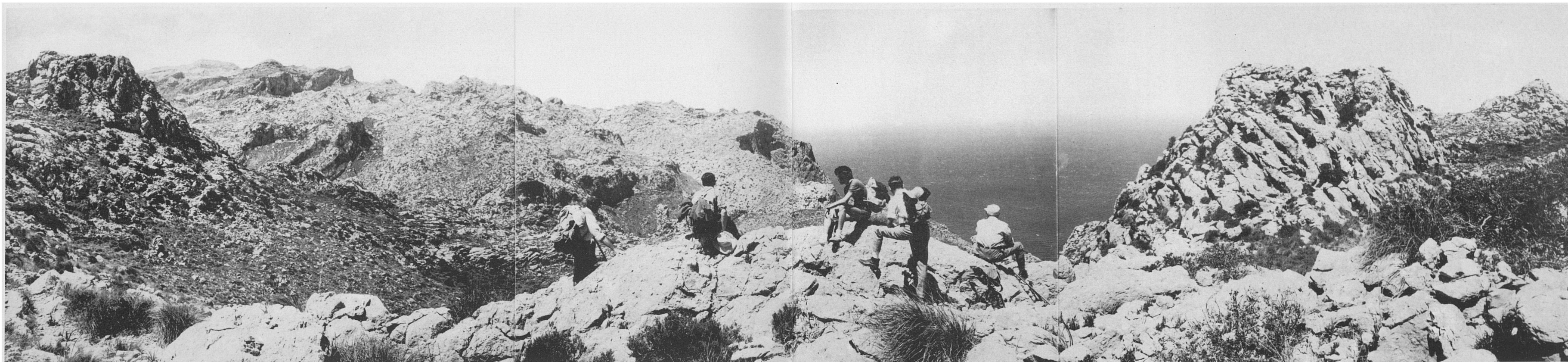

14-15. A un punt que coneixen bé els excursionistes que trepitgen aquests esquerps paratges, exactament una mica abans que el tirany que ara seguim iniciï la ràpida baixada cap a la vall del Rafal d'Ariant, una desviació cap a la dreta, que hi mena vers les cases i l'alta vall d'aquesta famosa possessió (la Torre d'Ariant), comença una pujada per a assolir successivament el Pla de les Egos i el Pla de les Vergues, una especie de replanells (?) o relleixos entre el sector de La Malé i els alts encinglerats del litoral marí.

El sector a un i altre costat, per totes bandes, ja s'hi veu, és com una encrespada mar de pedra, d'estàtic onatge, sempiternament immòbil, dins el que, tanmateix, el tirany que sortosament no falta mai, va obrint-nos pas segur a més de la bona orientació que ens dóna la coneixença de l'indret, per tenir-lo ja recorregut anteriorment.

16-17. A poc a poc anam guanyant més altura. No solament el natural esforç exigit per l'avanç, sinó també l'esplèndida bellesa de l'insòlit paisatge, recomanen qualcuna aturada per a fruïment detingut de les vistes.

A la primera panoràmica identifiquem, allà a l'enfront lluny, a l'esquerra, el Puig Caragoler de Femenies i el Puig de les Moles amb els seus penya-segats damunt la petita vall de Lavanor, i els seus descensos cap a l'encletxa del Torrent de Mortitx; al centre, les altures costeres de Les Basses de Mortitx i la Coma de les Truges a la seua dreta, i el Musclo del Llorer, estimbant-se damunt la mar.

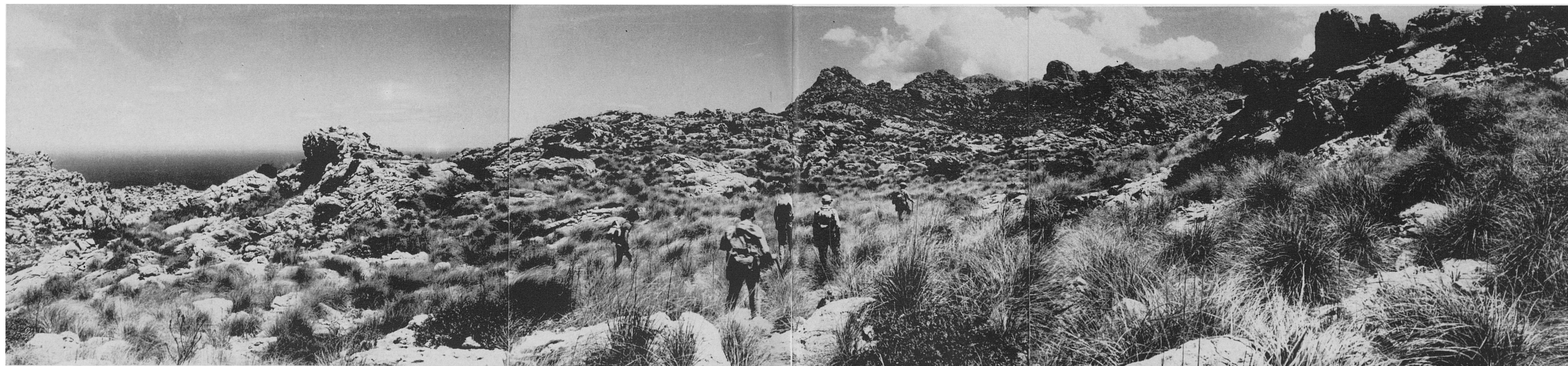
Ací, més a prop, a l'esquerra del segon excursionista, una agulla de roca sobre el fons grisenc d'una carritxera (¿arriba a distingir-la el lector?), la qual, per la seua forma, és coneguda amb el nom de Bec d'Oca.

A la segona fotografia, ja trepitjant el sector del Pla de les Egos, s'hi veu, allà al fons, la coneguda silueta del Penyal d'En Gironella, que delata la situació de la esplèndida alta vall d'Ariant.

(Pàgina següent)

18. A la fotografia anterior estam assolint el sector de La Malé. Ara, en aquesta, donam la vista de dit sector i el mateix racó d'aquesta petita amagada vall, tal com es veu tot arribant pel caminó que hi mena des d'Ariant, posició a la qual pertany. Com a desguàs del racó de La Malé, s'hi veu aquí a

baix una depresió o línia de torrentera que arreplega les aportacions de tot el sector. Dins aquesta línia de torrentera, quan s'estimba coster avall damunt la mar, és on s'hi troba el Pas de la Roca Llisa. Hem de dir que maldament tot, no és massa fàcil de trobar-lo dins aquesta mar encrespada d'escarpes i penyalars immiserícordes.

Es pot apreciar l'altura de les parets que aquí, a l'esquerra, tanquen el racó de La Malé, comparant-les amb els arbres (oliveres majorment) que clapen la vall; i amb relació també amb ells, la grandiositat de les acumulacions de pura roca viva que cobreixen tot el sector que s'hi veu. Allà al fons, dreta, el sistema del Puig Caragoler de Femenies i Puig Ciuró (900 m.), Puig de les Moles i Puig de Ses Parades i el seus descensos vers els alts espadats marins de les Basses de Mortitx.

19. A tots aquests sectors no hi manquen formacions rocoses en que la fantasia pugui veure, com ací, el que l'imaginació vulgui suggerir. I vosté, lector, ¿qué hi veu? ¿Un combat a mort entre dos monstres col·lossals, eternament immòbils? ¿O, potser, l'encebament amorós d'un pollet d'aguiló reial per la seua sol·lícita mare?

20-21. Abans de dirigir-nos al pas, que tenim ja proper, ens atansam al caire dels penya-segats. En aquestes vistes, a la dreta, El Rocam, damunt el qual s'hi ha posat un dels nostres companys per a referència, i, més al fons, les altures (dos centenars de metres en caiguda vertical) del Cingle Verd; cap a l'esquerra, allà a baix, el promontori anomenat Musclo de les Cordes, i a la seua cara deçà, l'ogiva que forma la célebre Cova de les Bruixes.

¿Baixar a la mar per això que es veu? Qualsevol diria que no més pensar-ho és de gent tocada del boll. I tanmateix és possible, si donam amb el punt exacte del Pas de la Roca Llisa, que s'hi troba gairebé al costat mateix d'aquella paret en ombra que s'hi veu, per darrera El Rocam, allà al fons, quasi al centre de la fotografia n.º 20. I per cap altra banda de tot el que es veu a dreta o esquerra.

22. Vet ací una nova vista inèdita de la Cova de les Bruixes, per a prendre la qual el fotògraf ha tengut que arriscar-se escarpes avall. Davant la cova s'hi veu avançar dins la mar una punta de roca que il·lumina el sol. Serveix per a donar idea de la magnitud dels elements i de l'entorn. Basta dir que si damunt aqueixa punta hi hagués en aquest moment una persona, potser no s'hi distingiria, o, com a més, com un punt a penes perceptible.

Vist al natural el que s'hi veu a la fotografia i a les altres dues vistes anteriors, tant els detalls com l'entorn que la càmera fotogràfica no ha pogut agafar, però sí els ulls, resulta una cosa impressionant, i un s'hi considera allà... ¡simplement res! .

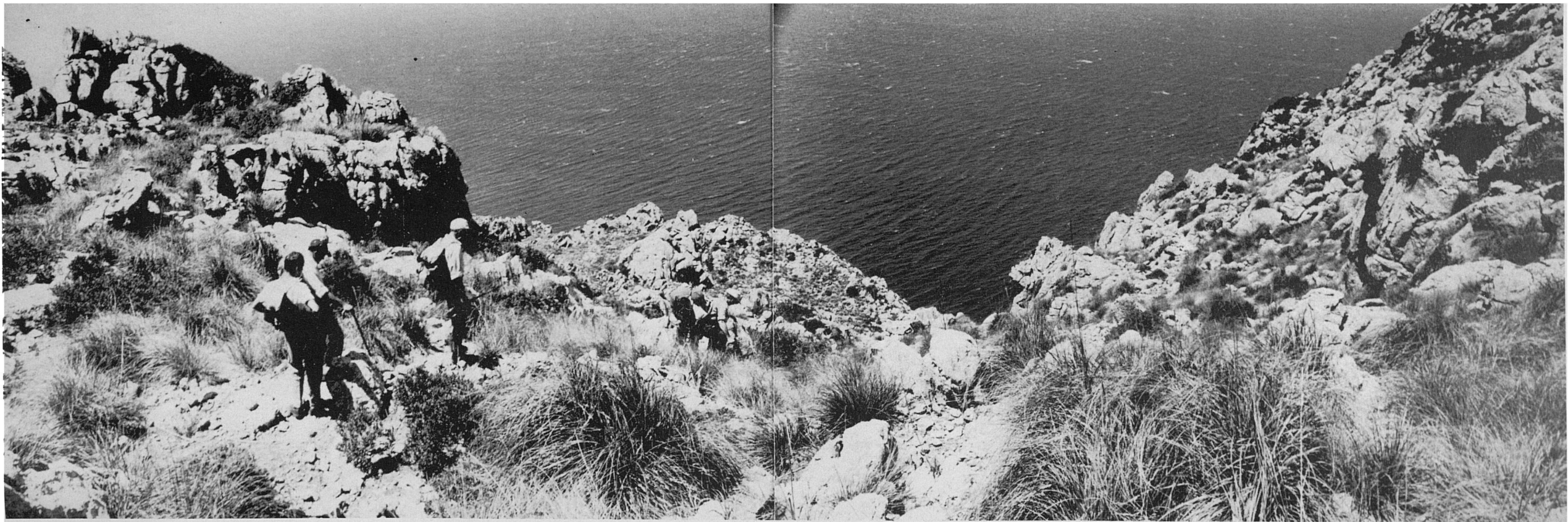
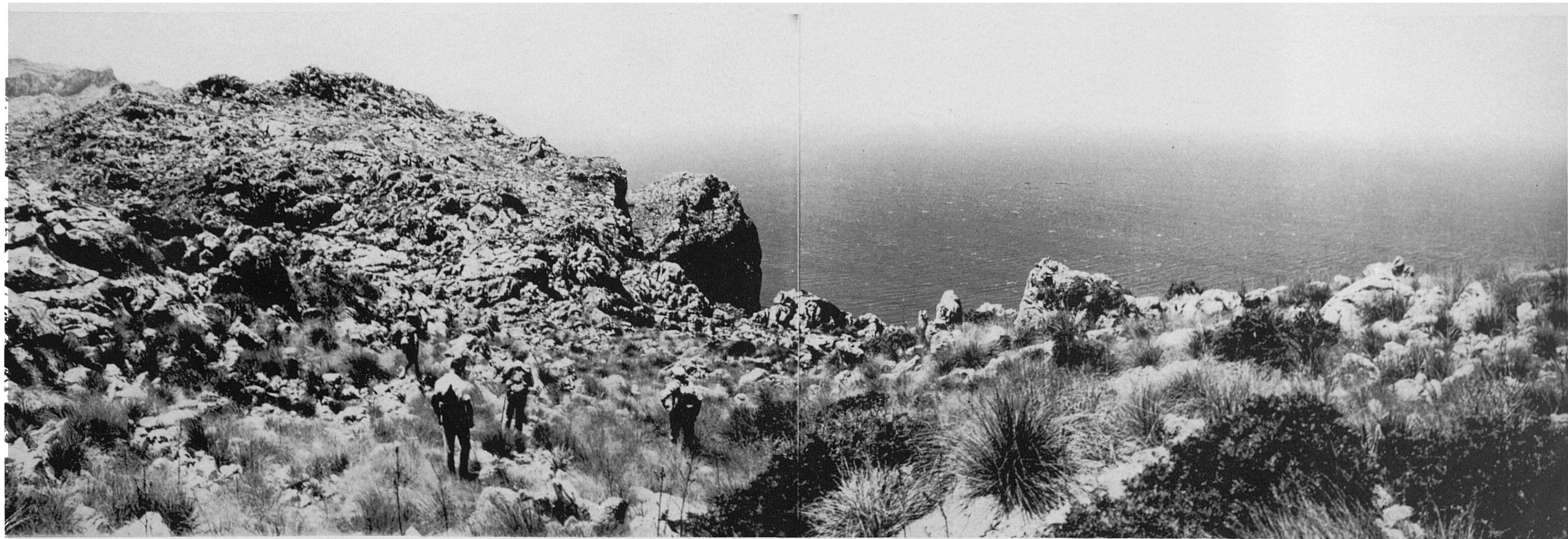
23-24. Seguim a la cerca del Pas de la Roca Llisa. Una de les vegades que hi anàrem per allà, sorprenguérem un front de núvols baixos, que, cobrint com una mar de cotó per tot el que la vista abastava la mar d'aigua, bregava per sobrepassar els espadats costers, sense arribar a aconseguir-ho. Com que era el primer pic que veiem una cosa així, aprofitàrem l'ocasió de deixar-ne constància.

Al moment de disparar la màquina fotogràfica, l'amic Jaume Fiol hi era assenyalant en direcció de la petita vall de La Malé, allà no massa enfora.

Una mica més enllà d'on ell s'hi troba, s'ha de començar a baixar cap al pas, com a la foto n.º 25 ja estam fent. Vegi's la situació respecte del promontori de la Cova de les Bruixes.

25-26. El pas, com ja s'ha dit, s'hi troba a la línia del llit de la torrentera, que no per totes bandes està ben definit. Servesqui de bona orientació per a trobar-lo el dir que s'hi troba a prop d'aquella taca d'ombra que s'hi veu a la dreta a les fotos 20 i 25 en direcció al Cingle Verd, deguda a una paret vertical de l'espadat no il·luminada pel sol. El pas s'hi troba molt a prop d'aquesta paret, com es pot apreciar per la foto n.º 31, a la qual ja hi som damunt el pas mateix, i quasi tocant dita paret en ombra.

27. No hi ha caminó ni res que s'hi pugi parèixer; però el coster no és dolent del tot, i permet amb facilitat la baixada. Aixó sí, hi ha que anar baixant amb intuïció muntanyenca, com més bé s'hi pugui, esquivant roques, escarpes i aspreses...

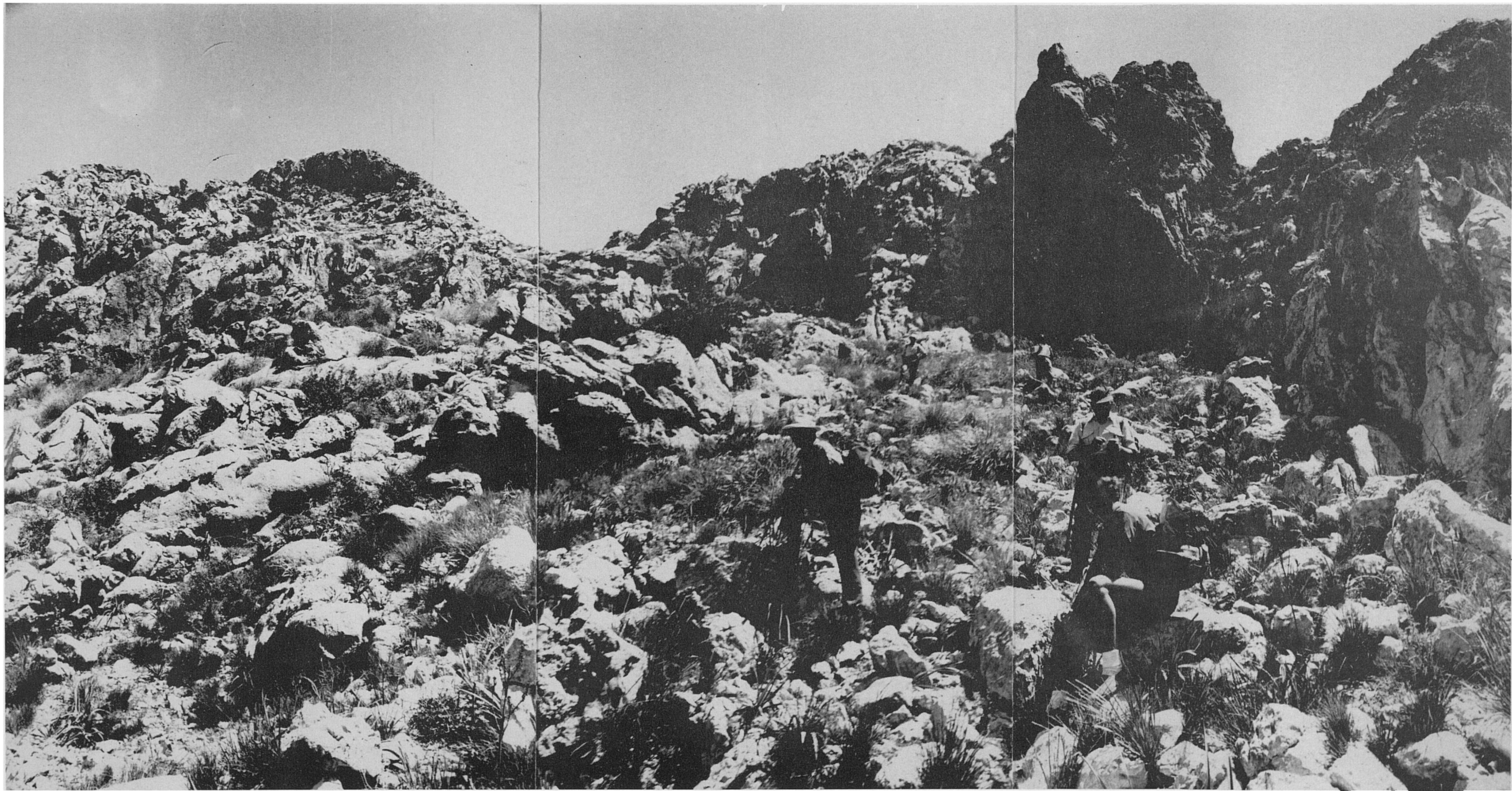

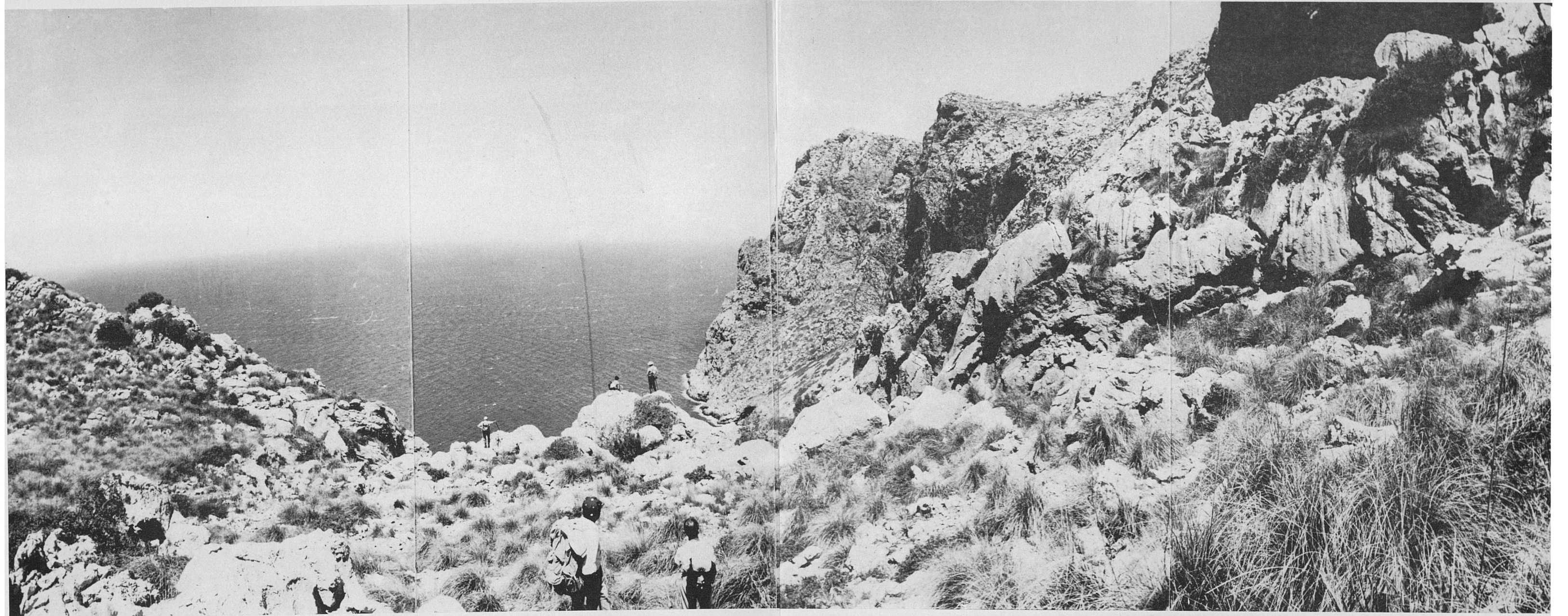
28. ... i posant en l'afer tota l'atenció, perquè, si no s'hi dóna amb el punt exacte del pas, res més que un punt dins aquell laberint rocós, la baixada a la mar no seria normalment possible.
29. Una mirada cap enrera en un moment de descans ens permet comprovar que, al manco no hi hem avançat ni un sol metre de terreny que no poguem recuperar, cas de que, per no trobar-hi el pas, tinguem que tornar per on hem vingut.

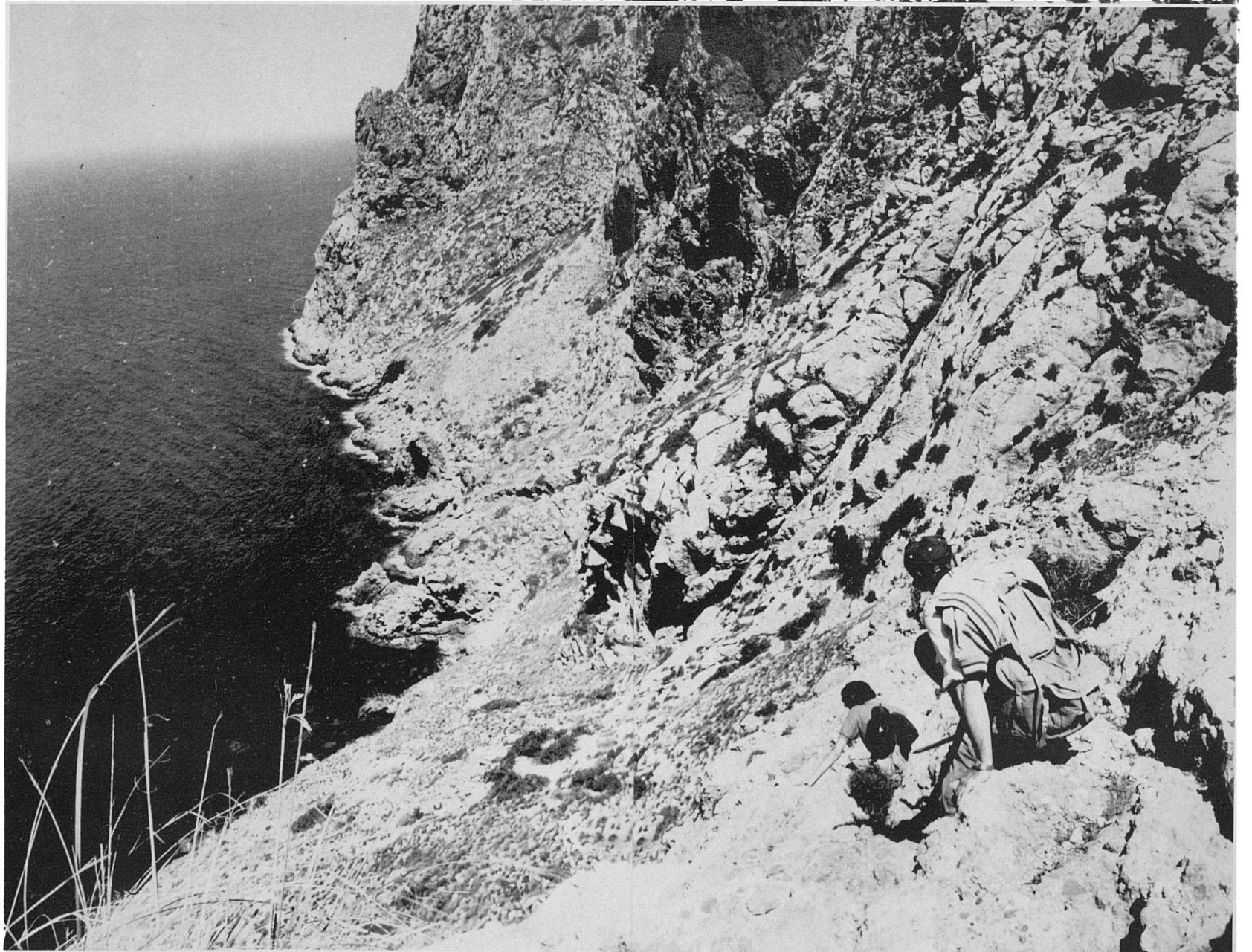

30-35. (*Pàgines següents*). A poc a poc ens anam acostant en la baixada a la part i costers del Cingle Verd, les parets verticals del qual tenim ací properes a la dreta, i al costat de les quals, ja ho hem dit abans, hi és el Pas de la Roca Llisa. Cercant el punt exacte, hi anam salvant escalons i escapolant accidents del rocam, aprofitant l'escalonament del coster, aixó sí, sempre sense cap perill real d'estimbament, si la cosa es fa amb l'esment necessari.

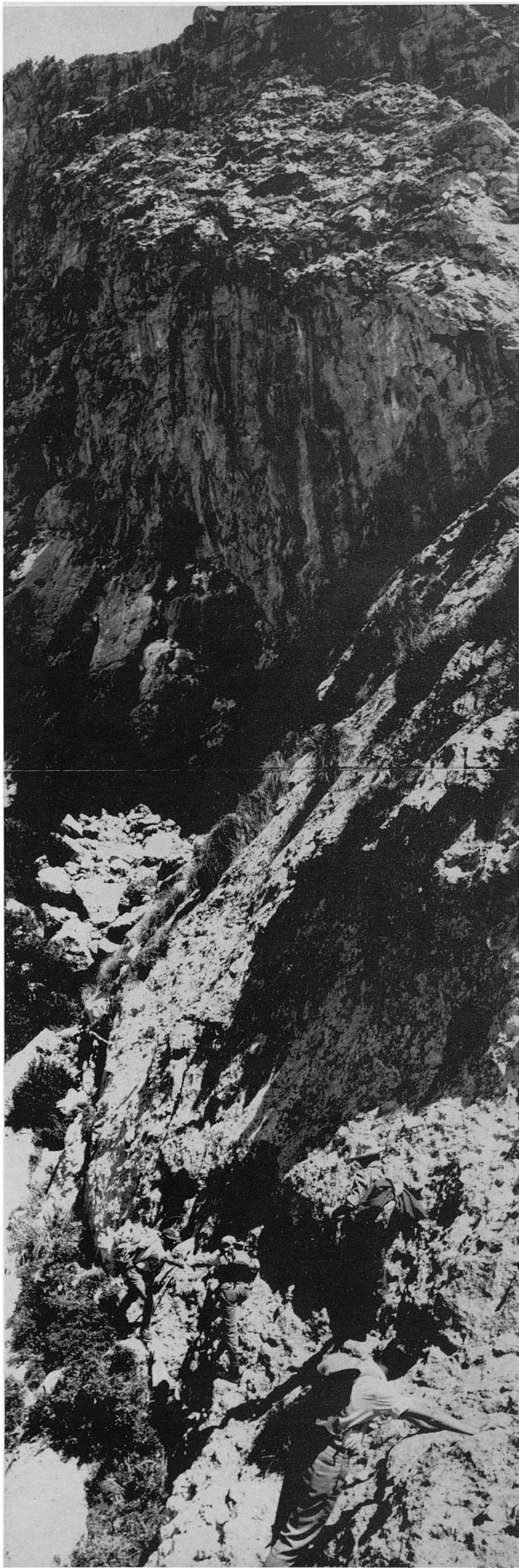

36-37. La fotografia n.º 36 mostra la Roca Llisa i als excursionistes passant pel seu peu. I a la n.º 37, el fotògraf, que ha passat al davant per a prendre-la, mostra el començament del pas. Tot passant hi hagué qui no va poder sostreure's a l'emoció del moment. Però el companyerisme s'imposa en tals moments, i els més animosos ajuden en l'empresa.

I el fotògraf, que no era el primer pic que hi passava, anava mentrestant prenint vistes cap endavant i cap enrera.

38-39. Més tard, passant-hi davant tothom, segueix prenent vistes de l'esquerpa davallada, que a poc a poc es va fent menys complicada i per terreny "més pla". Ja vençut del tot el pas, aquest primer pas, semblen merescuts uns minuts de descans a l'ombra d'una figuera borda, que creix, inverosímilment, arrelada a una encletxa del rocam.

40. Més avall, el coster es fa més suau. Aquesta vista retrospectiva i cap amunt mostra la Roca Llisa, que ara ja contemplam amb justificada satisfacció.

41. Ja a prop de la mar el coster no té cap dificultat, amb un rost més suau que va baixant fins la mar. Per a poder passar cap a la Cova de les Bruixes, —el morro d'on s'hi troba s'hi veu aquí enfront— encara hem de salvar un altre pas, igualment prou sencill, que hi és vora la mar, a la paret penya-segada que s'hi veu aquí baix dessota aquest pinetó que s'hi veu sobresortir de l'aresta rocosa, pas que, per aquesta raó, es diu Pas del Pinetó.

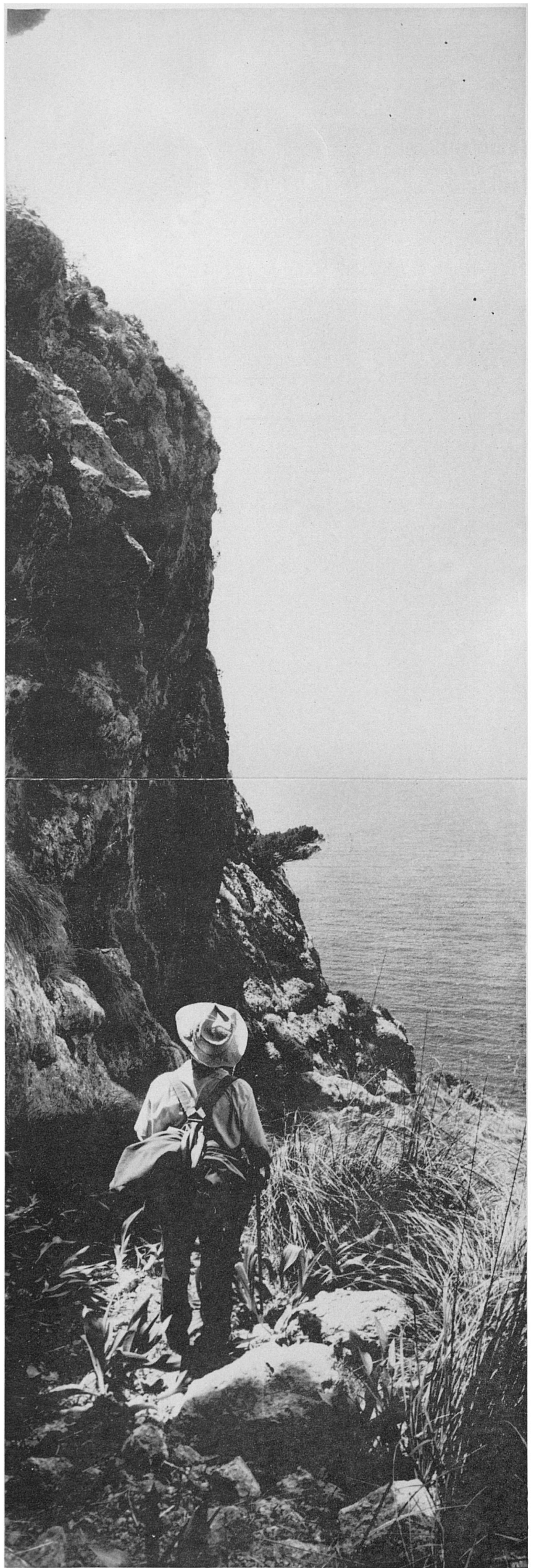
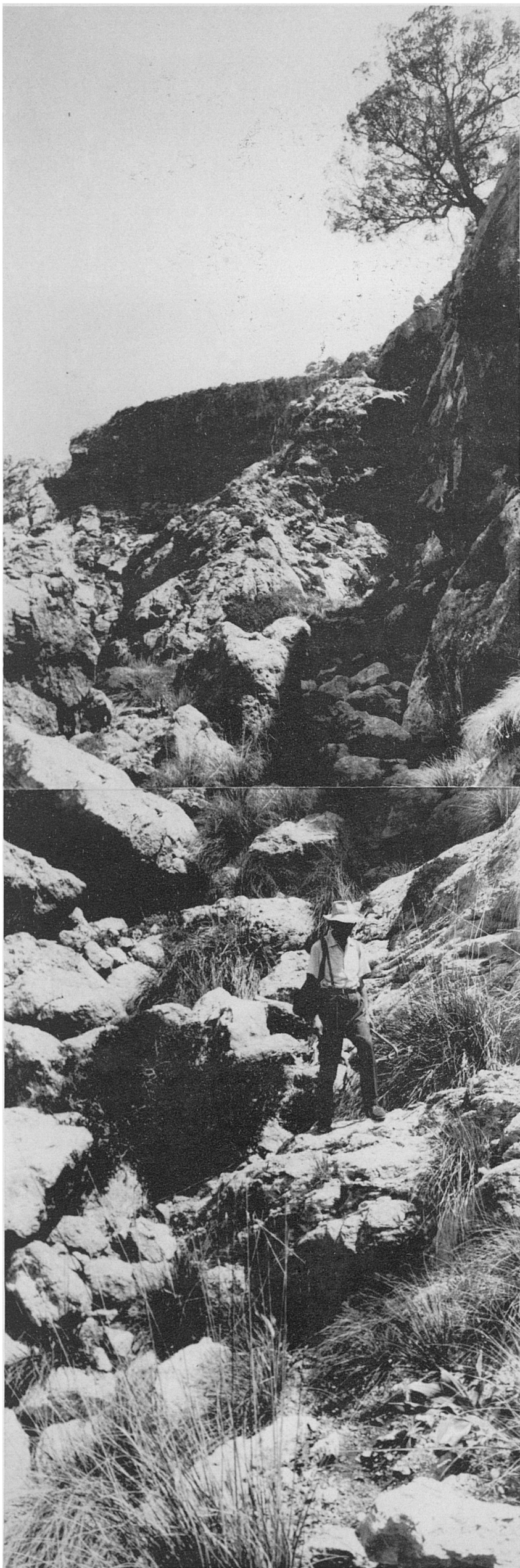

42-43. La baixada
la feim, naturalment,
en sentit transversal,
directament cap al
pas.

44. Aquesta altra
vista retrospectiva
ens mostra gairebé
ja assolint el nivell
de l'aigua, i mos-
tra, endemés, com
a teló de fons, els es-
padats i promontoris
que encerclen el Cin-
gle Verd i els seus
entorns impressio-
nants, des de da-
munt els quals, la
panoràmica costera
és indescriptible, i
ja hem procurat
donar-la a conèixer
en altres fascicles,
principalment, en
el n.º 64 d'aques-
ta col·lecció de les
Rutes.

47. ...que, com es veu, s'hi troba à un indret més espectacular que no difícil o complicat. Tanmateix, després del pas, encara hi queda un bon tros feixuc abans d'arribar a la Cova de les Bruixes, la qual, maldament propera, per arribar-hi, és necessari remuntar i travessar un coster molt esquerp i esgotador, que, en part, s'hi veu a la fotografia.

L'entrant o cova —en ombra negra— que s'hi veu aquí enfront esfondrat per la força de la mar, rep el nom de Coval de la Morena. Davant ell, cosa curiosa, per més que no única a la costa de Mallorca, una deu d'aigua dolça que brolla al fons marí, mescla la seua aigua amb la salobrosa de la mar. Aixó és lo que ens diguè un dia l'amo d'Ariant, ja que no hem tingut ocasió de comprobar-ho directament.

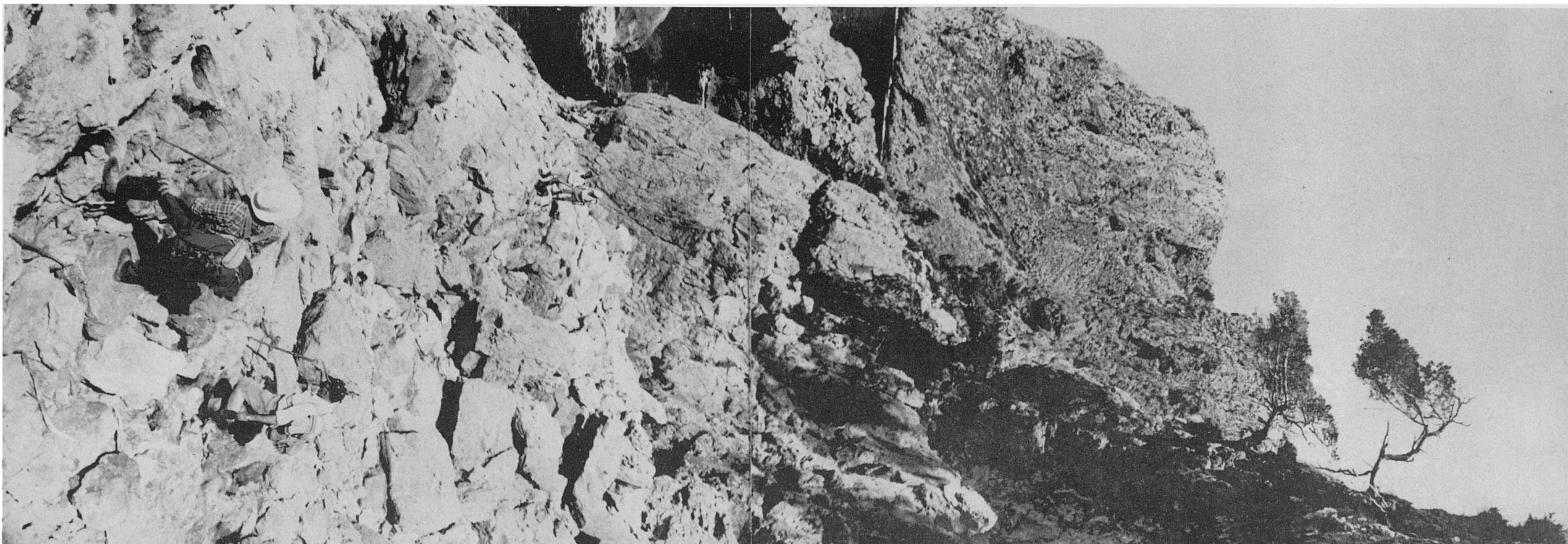
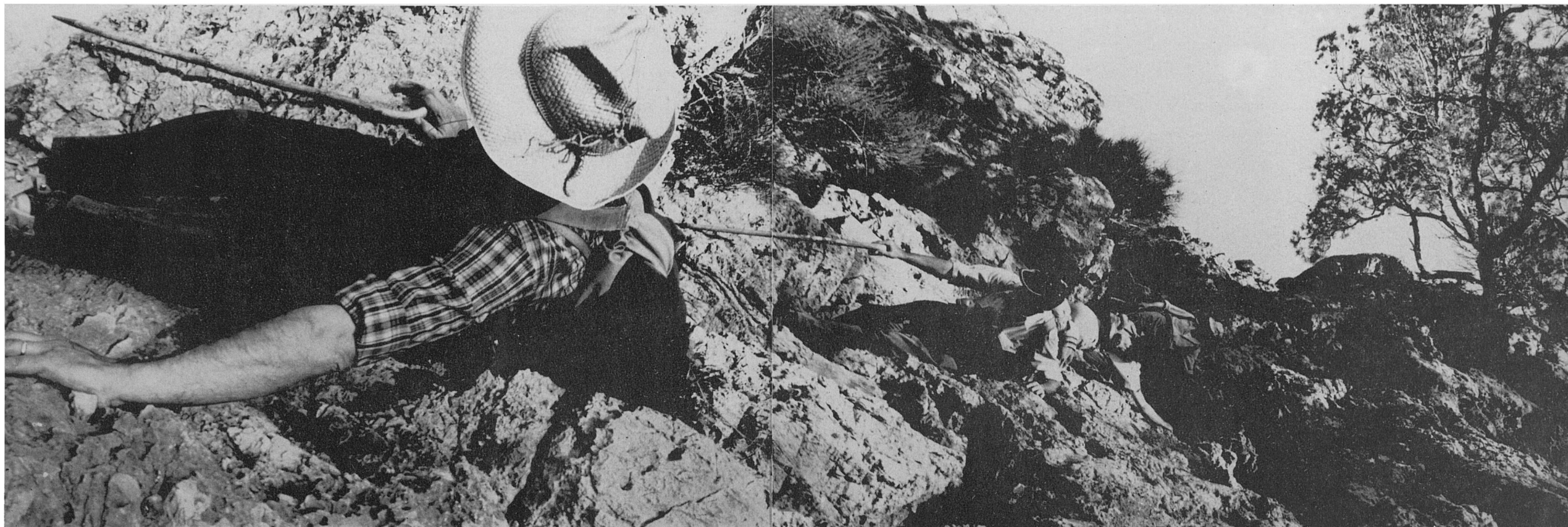

48-49. (Pàgina següent). Aquestes fotografies mostren quan estem salvant el Pas del Pinetó. Com ja hem dit abans, maldament les apariències, no té cap dificultat.

50-51. (Pàgina subsegüent). Per a seguir cap a la Cova de les Bruixes al llarg del coster, és necessari passar per damunt de l'esbaldrec del Coval de la Morena (una enorme mossegada de la mar), per un indret —ja l'hem dit abans— mal de rosegar. Més tard el coster s'hi fa més dolç, ja a prop de la famosa cova, de la qual no donam vistes més properes, perquè ja s'hi donaren al fascicle n.º 6, i per raó de no eixamplar més aquest, que ja ho és prou.

Tampoc no donam cap del graciós fontinyol de la Caleta, ni de la seua pujada cap a la vall del Rafal d'Ariant, per esser conegudes. Així que seguim l'exposició fotogràfica quan ja hi som entrats a la dita vall, i començam a guaitar...

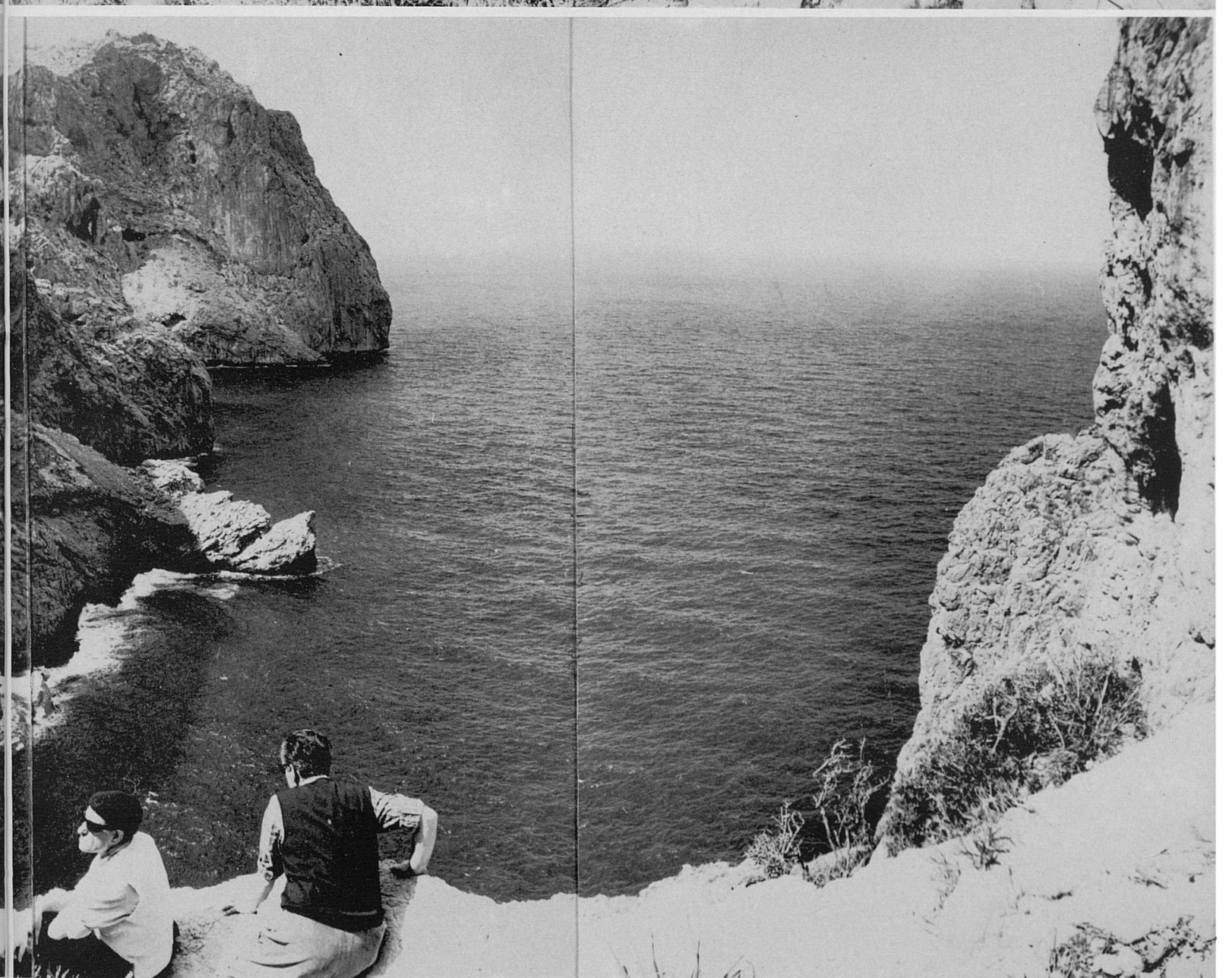
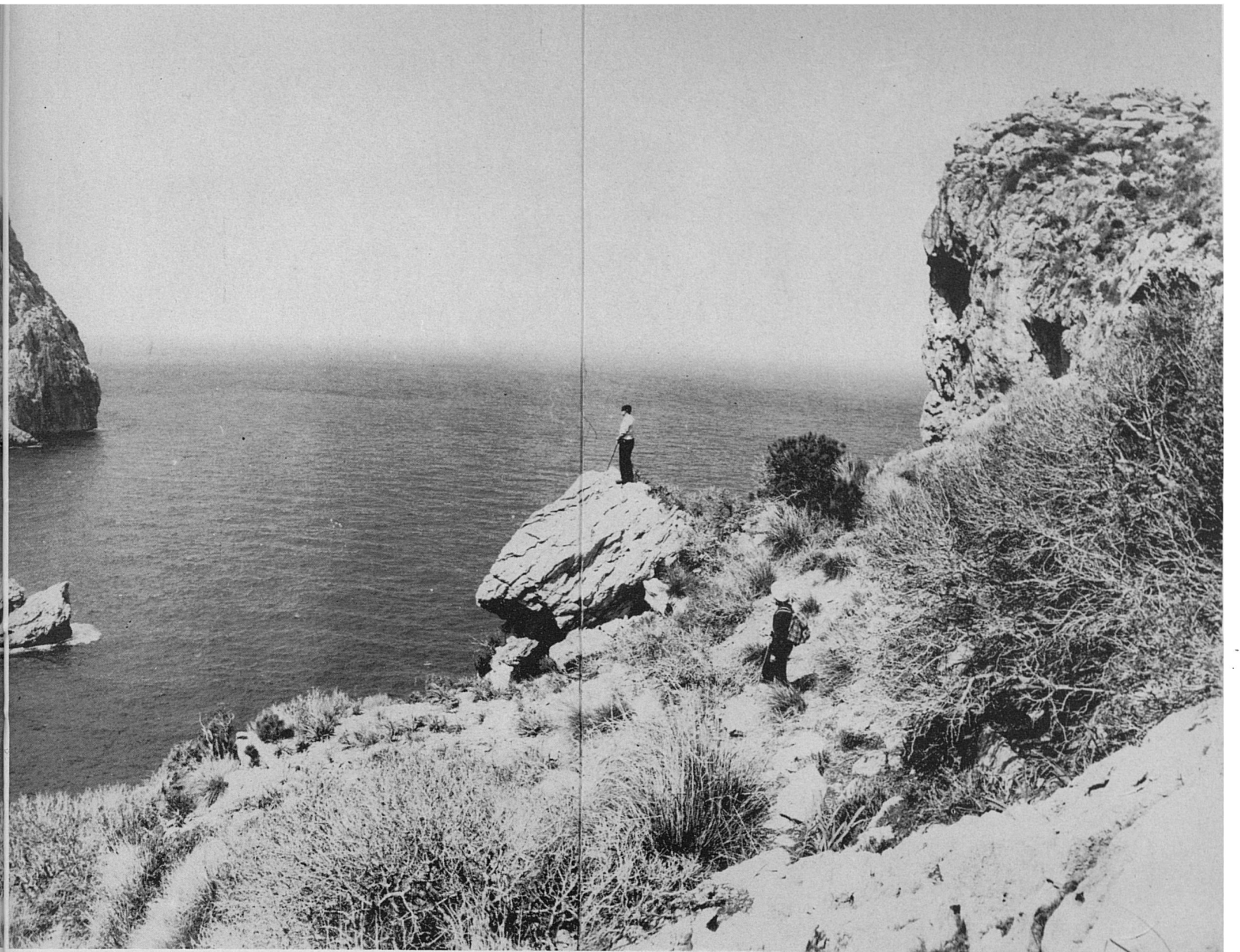

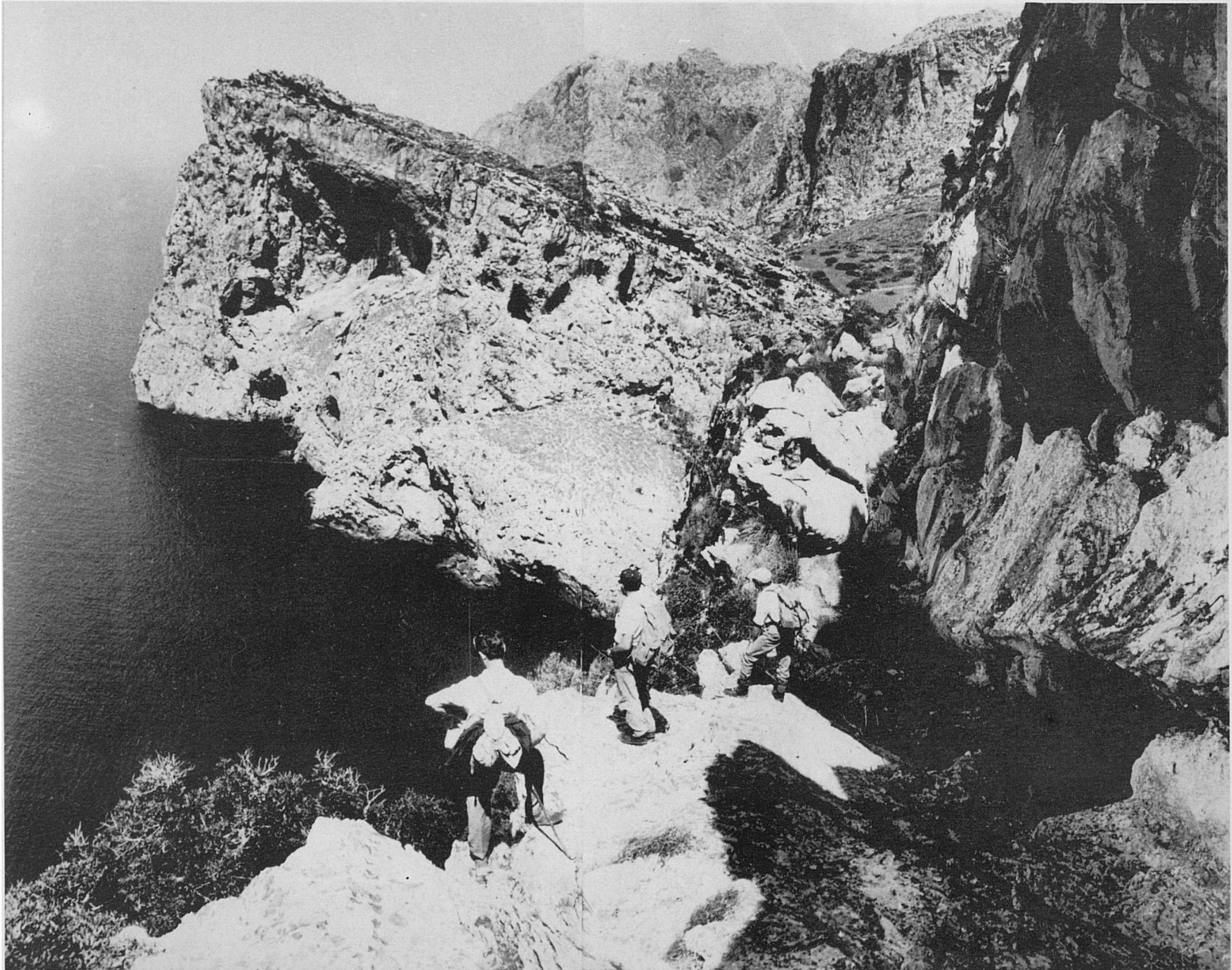

52-53. (*Pàgines precedents*)... ...al fantàstic entrant entre el Musclo de les Cordes (que tenim ací a la dreta i darrera) i el Musclo del Llorer, allà enfront.

Des d'aquest mateix lloc on ara hi som —exactament una mica més a la dreta— el pintor mallorquí Llorenç Cerdà va plasmar el mateix motiu en un quadre que es conserva a la Diputació Provincial de Balears. Aquell, evidentment idealitzat; aquestes fotografies, simplement reals.

54-55. (*Pàgina anterior*). Vorejam l'entrant, tot pujant pel caire de la seua cornisa que s'hi veu a les fotos anteriors, cercant una falla del rocam de la part superior que facilita el pas. Falla que, a vista des d'on ara hi som sembla insignificant a les fotos 52-53; però que, en esser-hi al seu costat (foto 55) s'hi veu com és.

En aquestes dues noves vistes apareix, a l'enfront, la cara occidental del Musclo de les Cordes (a la contrària hi és la Cova de les Bruixes), i, al lluny, darrera, els espadats del Cingle Verd, continuats cap ací pels que aguanten el Pla de les Egos, indret pel que hem arribat al Pas de la Roca Llisa (fotos 17-24).

56. Assolida la part més alta de la cornisa que hem pujat, i abans de començar a baixar al buc del torrent de Mortitx, al seu trast final, aquesta vista fa veure, aquí a l'enfront l'impressionant promontori del Musclo del Llorer, a l'esquena del qual s'hi veu la Coma de les Truges, per la que a la Ruta n.º 35, hi pujarem cap a les Basses de Mortitx des d'aquest mateix torrent.

El torrent desemboca ací mateix, avall, estimbant-se damunt la mar per una estreta gorja que mostra la fotografia n.º 60.

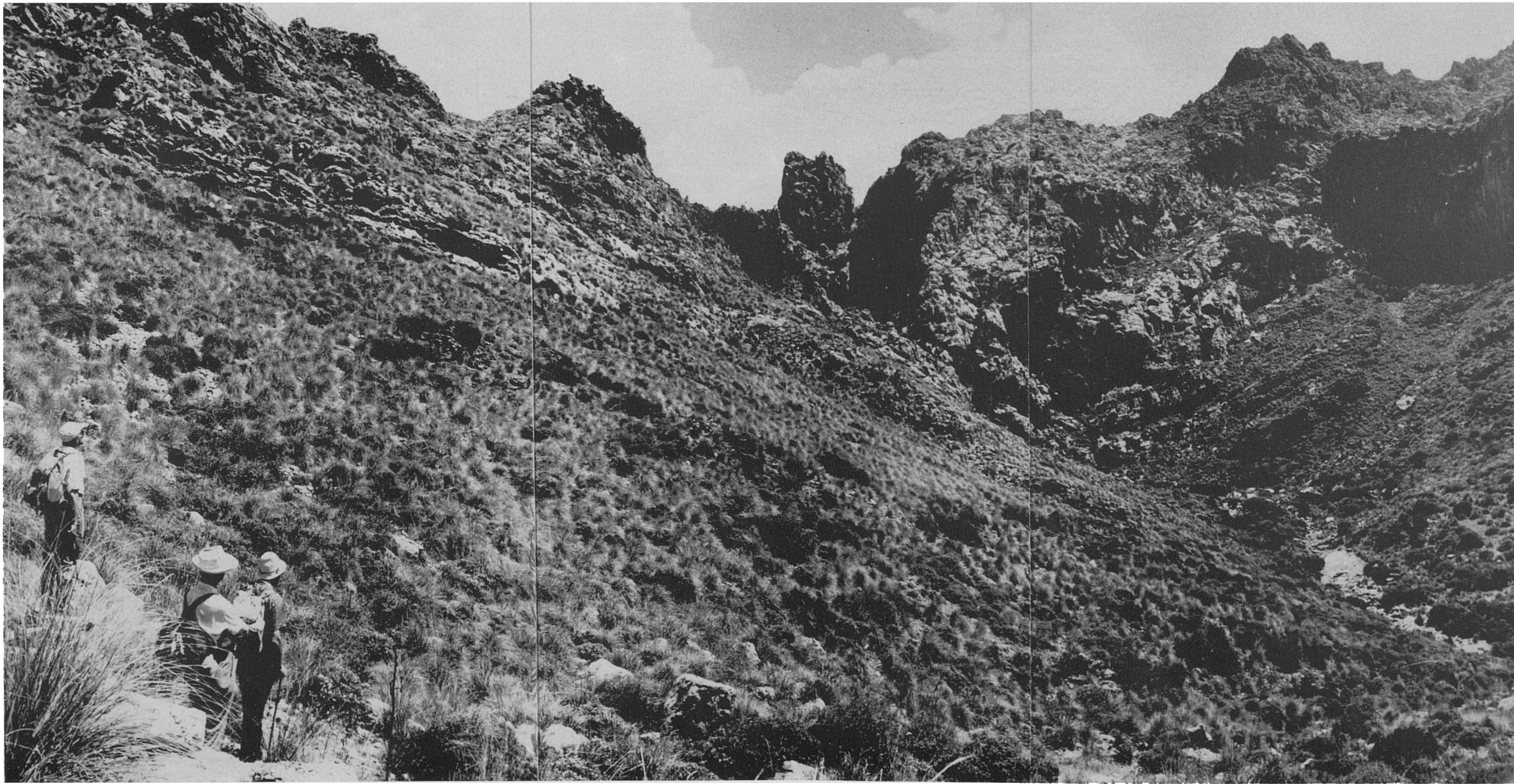

57. Abans de baixar al buc del torrent, aquesta vista, cap a dalt, mostra el seu darrer trast abans d'estretar-se per la desembocadura i del congost del Bec d'Oca.

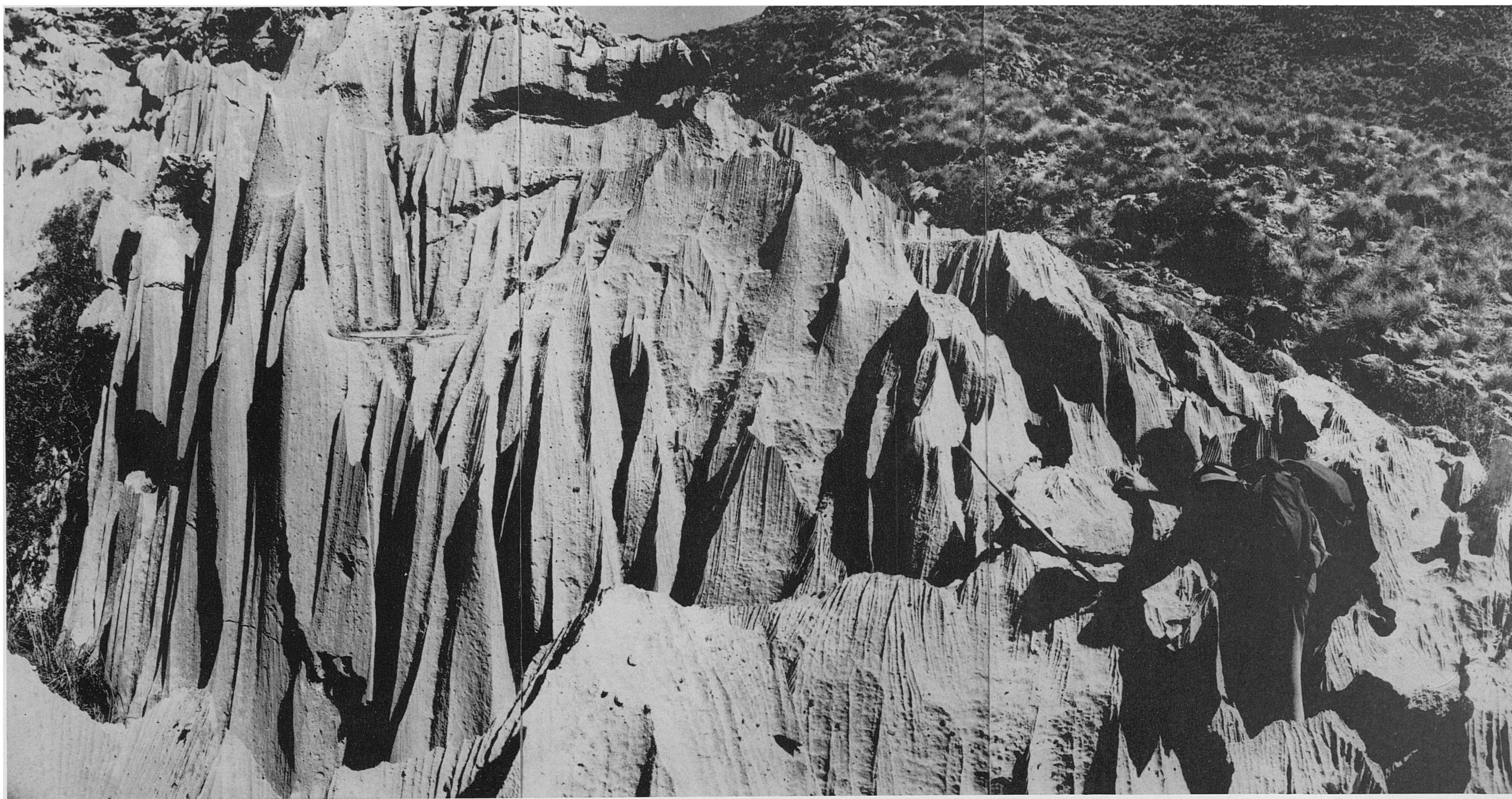
Aquest trast darrer del torrent, ja s'hi veu, és ample i suau, així com els costers que conformen el buc, maldament no siguin de terra, sinó de roca esmicolada principalment, en oberta contraposició amb la configuració rocosa i esquerpa terriblement hostil, que configura tot el sector que s'hi veu cap amunt, fins Mortitx mateix, i encara més enllà; i el lapiaç esquerdat i afilat que tenim ara a l'esquena configurant la gorja final de la desembocadura de la torrentera.

58. Davallam al llit del torrent, ja que la nostra marxa s'ha de fer per la mateixa línia del fons, fins assolir les altes valls de Mortitx. Aquí a l'enfront hi tenim ja l'estretíssim freu del Bec d'Oca, pas obert no més per l'aigua, i gairebé no més per a ella; pas una mica arriscat que no tothom s'atreveix a passar.

59-60. Abans d'abandonar aquesta zona, volem deixar constància gràfica de la categoria de l'horrorós lapiaç que configura a banda i banda el buc final del Torrent de Mortitx a la desembocadura, i que, en detall i vista general, mostren aquestes dues fotografies.

¡Alerta, si un intenta endinsar-se en ell, si és que hi ha qualcú t'n ardit per a fer-ho! No més intentar penetrar uns metres ja és perillós. Les erosionades calisses —milions d'anys d'erosió— tenen puntes com de ganivets i arestes afilades que tallen com a tals, el que les fa perilloses i practicament impenetrables. I els fons del torrent... ¡Francament jo no sé com és; perquè mai no m'he atrevit, ni si hagués tengut ocasió, a endinsar-me dins aquesta part final del torrent de Mortitx! Al manco fins ara, i no per falta de ganes de fer-ho.

Sembla com si el torrent de Mortitx, aspre tot·ell, i fins i tot aspríssim en molt indrets del seu curs fins el Bec d'Oca, després del suau entreacte que mostren les dues fotos anteriors, sembla, dic, com si ací se serenàs per a atacar l'aventura final del seu estimbament damunt la mar, i s'estreny entre l'horrible lapiac immisericorde d'aquest dos costers, les calisses dels quals, impenetrables i impenetrades, hi són aquí, així, erosionades i esculpides dins la quietud de milers de segles, al llarg d'uns 60 milions d'anys d'intempèries, pluges i soleiades.

61. Pujant pel llit del torrent, ens enfrontam amb l'estret del Bec d'Oca. Aquest nom l'ha pres per l'agulla de roca de l'esquerra que forada el cel, encara que vista des d'ací no ho sembli; però que des de l'altra banda, pareix el cap d'una oca amb el cap i bec girats cap a la dreta, o sigui vers les cases del Rafal d'Ariant. D'on li ve el nom. (Vegi's a la ja esmentada Ruta n.º6).

62. Tot seguit no queda altre remei que atacar el pas del gorg del Bec d'Oca, que s'ha de fer com mostra la fotografia. No té cap perill real. Com a màxim, en el pitjor dels casos, una llenegada i perduda de peu en aquelles roques llises, no més produiria un capbussó no volgut en aquelles aigües —per altra banda netíssimes i cristal·lines— del gorg.

A qualcun excursionista, inclús a més d'un del nostre grup, no li fa gràcia l'aventura, i opten per sortir del torrent, remuntant el coster des d'una mica més avall, per anar a sortir a prop de les cases del Rafal. Cosa de gustos, o de por. Aquest pas sempre ha estat motiu de bromes i rialles, tant si el passam de baixada com de pujada.

63-64. Deixam a l'esquerra, sense arribar-hi, les cases del Rafal d'Ariant i seguim torrent amunt. Tot el trajecte al llarg d'aquesta torrentera constitueix un delit per a la vista pels seus bells i solitaris aspectes. Hi travessam altres gorgs, gairebé sempre amb aigua, a l'estiu i tot, en algú dels quals, en altres ocasions, hem tingut ocasió de remullar-nos (oh delícia en aquells insòlits paratges!), fins arribar,...

65. ... una mica més amunt al punt de confluència amb el torrent de Mortitx (dreta) d'un altre subsidiari i de menor importància, per dins el qual hem de seguir ara pujant. Tots dos baixen de la vall de Mortitx; el de l'esquerra, però, ara ens permetrà pujar més directament cap a les cases.

A la foto anterior n.º 63, vorejant el llis roquissar que configura el coster de la dreta, s'hiveu una possible pujada formada com per un xaragall terrenc cobert per càrritx. Es una possible sortida d'aquest buc del torrent, que també tenim practicada en alguna ocasió. Hi duu a l'amagada petita vall de Lavanor (o potser Xavanor), a la qual serveix de desguàs.

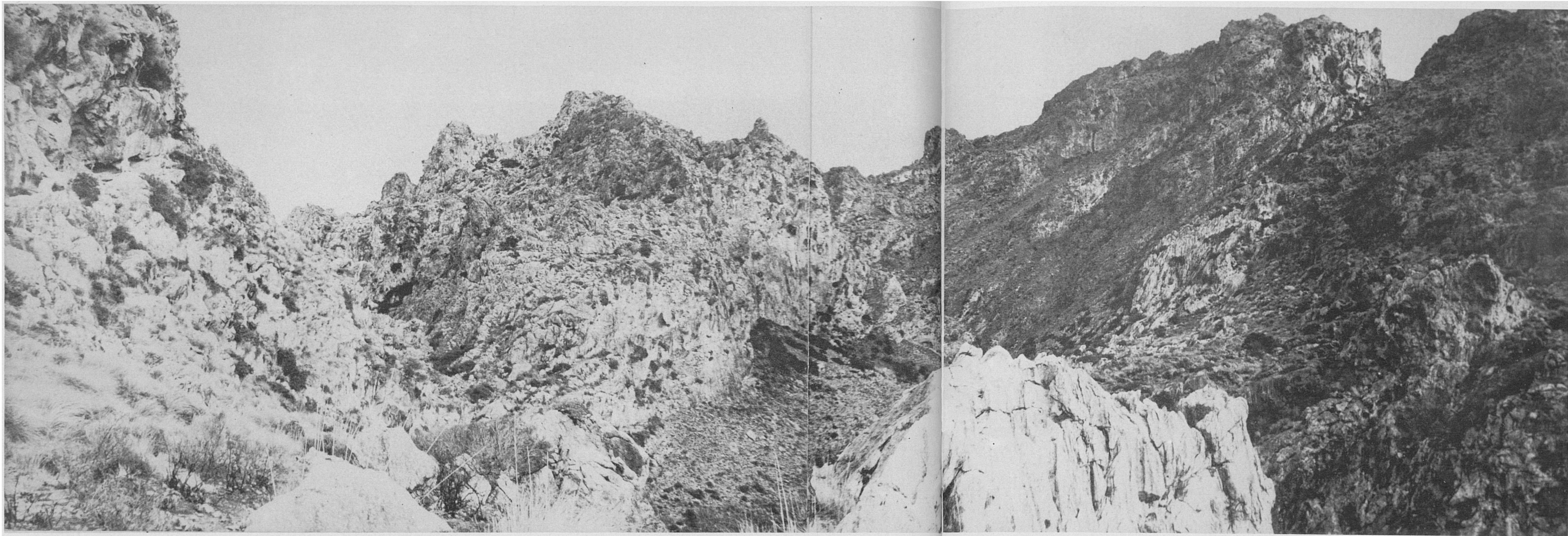

68. Per la seua part, el de la dreta, és a dir, el torrent de Mortitx pròpiament dit, malda-
ment sigui més ample i important, té punts de major dificultat. Fins i tot en qualche
moment es fa necessari sortir-s'hi i escalar els costers del seu buc. Per exemple, en aquest
punt, al peu de la que deim Paret dels Coloms (per la quantitat d'ells que, salvatges, nien a
les encletxes i forats de dalt), un freu i salt impossibiliten completament el pas. Algunes
fotografies d'aquest indret ja s'hi posaren a la Ruta n.º 35, fotos 25-31.

66-67. Ja hi som
remuntant el buc
del torrent de
l'esquerra, que,
com s'hi veu, està
igualment encaix-
nat per costers
intransitables. Mal-
grat tot, hi ha
fàcil pas a tot el
seu llarg, sense
cap dificultat, a
pesar de que és
abrupte i molt
accidentat.

69. Des d'un punt més apartat i panoràmic, aquest és l'aspecte del sector on s'uneixen els dos bucs d'ambdues torrenteres, i el de la infernal massa de roques que els separa, pràcticament impenetrable des de que comença a formar-se, allà dalt, a la vora dels altiplans de Mortitx, fins aquest morro o frontal que s'hi veu aquí al centre. Cap de les acumulacions rocoses que ací apareixen a dreta i esquerra, abruptes costers d'esqueixades calisses, tot i esser difícilment penetrables, fins i tot per als més ardits muntanyers, no arribin, ni de molt, a la ferotgia i impossibilitat d'aquesta que separa ambdues torrenteres. Crec jo que ni el bestiar ni altres animals, fora dels de ploma i vol, s'animen a penetrar tan infernal paratge.

70. Seguim pujant pel llit d'aquesta torrentera tributària del torrent de Mortitx, que igualment puja gairebé paral·lela, a la dreta, no molt enfora d'aquesta nostra, a l'altra part de la serra al·ludida al punt anterior, un coster de la qual duim ací a la dreta, del qual la foto mostra un bocí.

(Acaba a la pàgina següent)

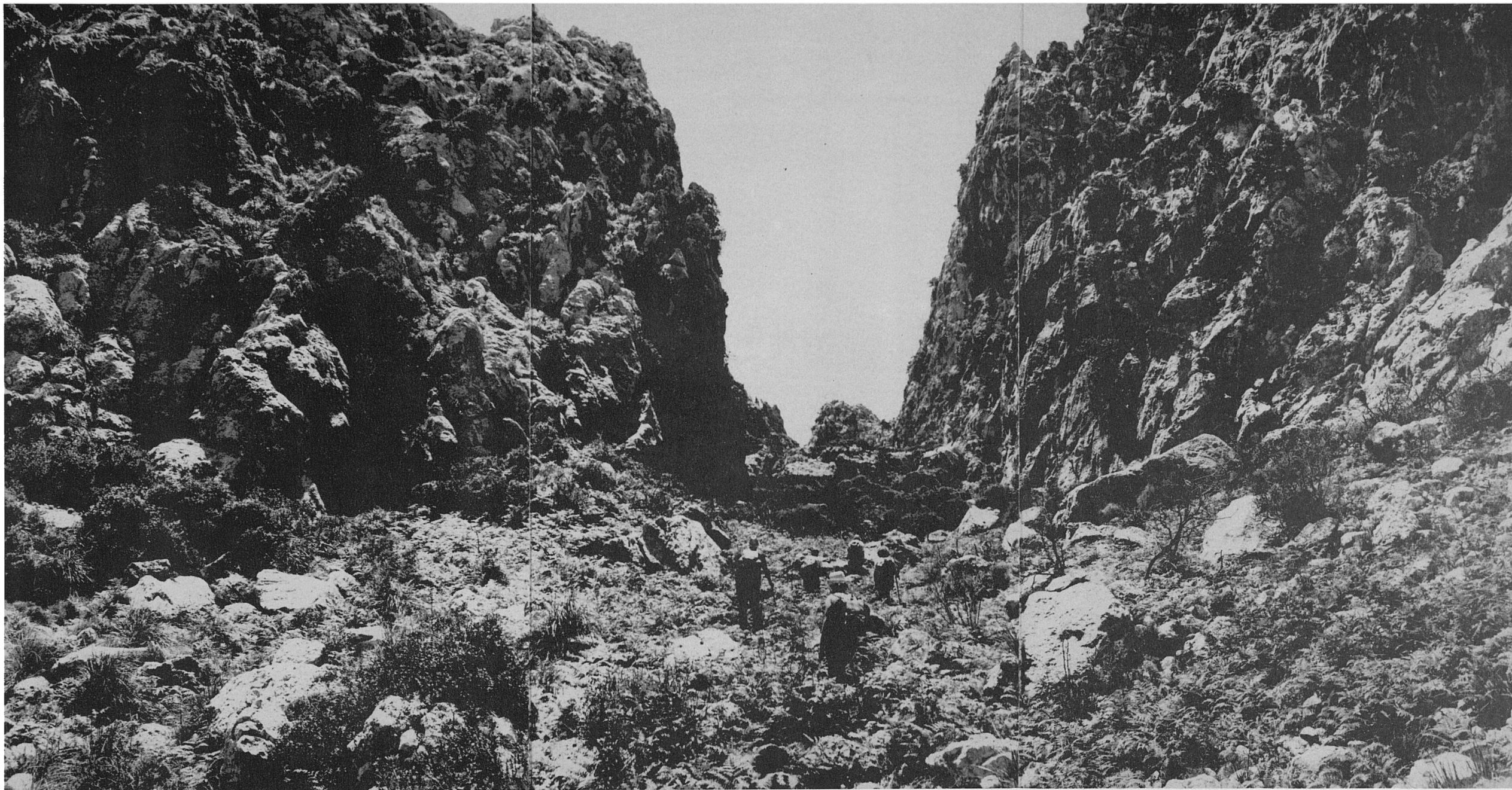

(Ve de la pàgina anterior)

Hi som ja propers a les valls d'amunt i no trigarem molt en sortir del buc per una impressionant branca del torrent, que ja s'hi comença a veure allà dalt.

Com una mostra més d'aquest turmentat món d'eternes i esquiçades calisses, ens enfrontam de bell nou amb aquest frontal, que té característiques similars a les dels costats del buc d'aquest torrent que venen encaixant-lo a tot el seu llarg. Aquest altre frontal d'immisericordes roquissars pertany a l'esquerpa serralada dita El Cingle de les Mules, que separa dues valls del predi Mortitx, a les immediacions de les cases.

Quí s'atreviria a endinsar-se en aquest ferèstec indret, i per quina banda? I ja essent-hi a dins, com sortir-ne?

71. Ambdues configuracions rocoses, la del Cingle de les Mules (esquerra) i la que separa els bucs de les dues torrenteres a que venim referint-nos (dreta), el nom de la qual, si és que el té, no el sabem, s'estrenyen a la part de dalt, formant-hi un ramal dels diversos que, des dels diferents costers, venen a confluïr a un buc unitari, estretor per la que sortirem d'aquest torrent.

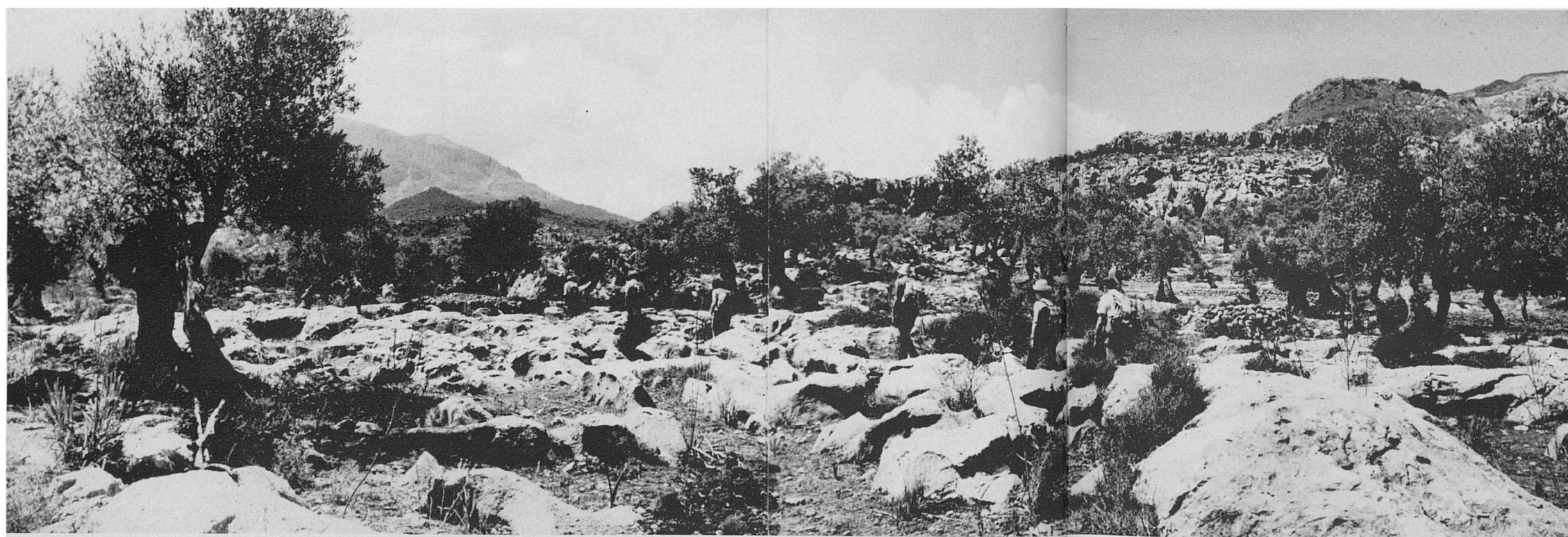
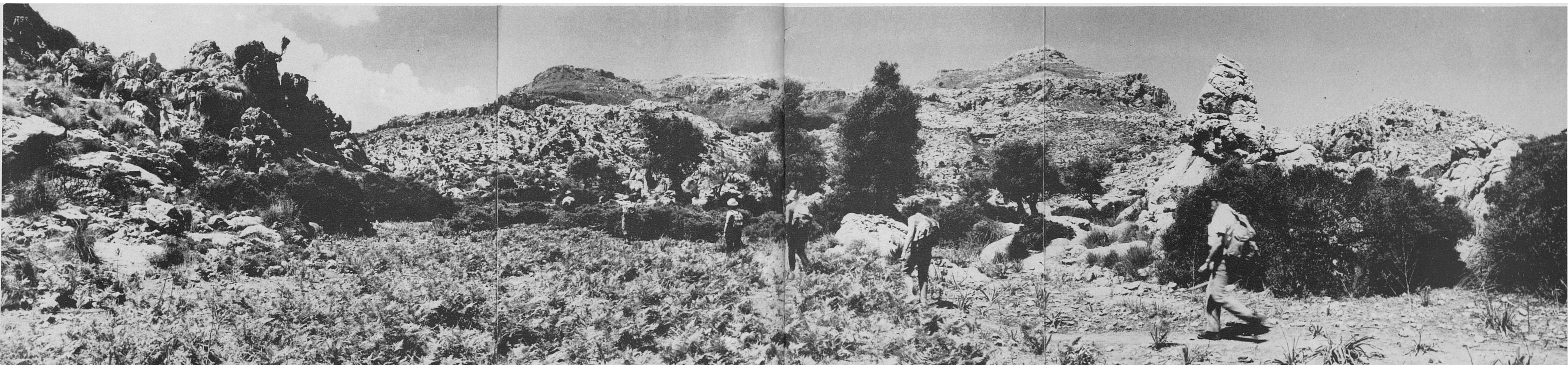
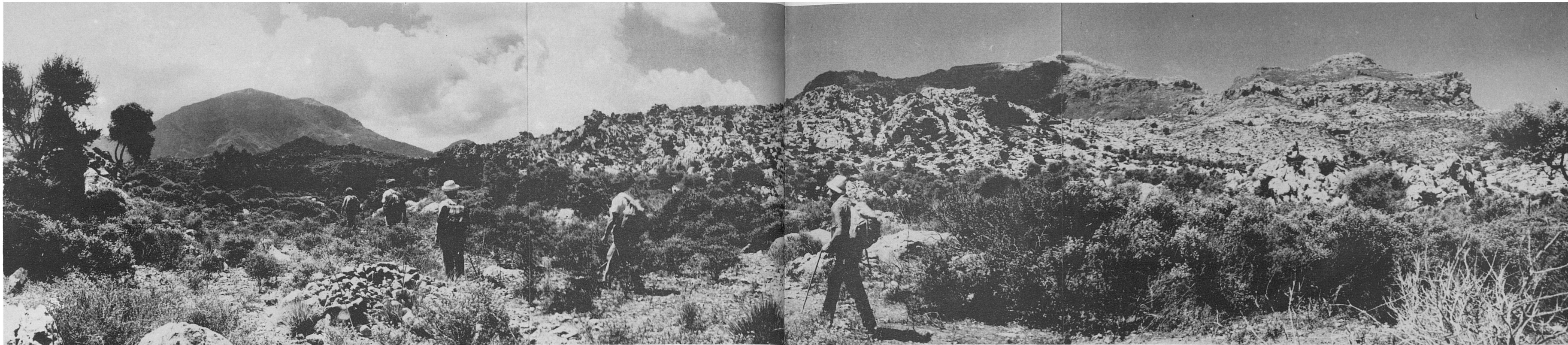

72. Quasi ja amunt de tot, el buc es tanca en un petit circ de fantàstica configuració, del qual, sembla, que no s'ha de poder sortir. Tanmateix —el tenim ben conegut, perquè per ell hem entrat i sortit moltes vegades, ja que el sector de Mortitx és un dels nostres preferits—, tanmateix, dic, maldament les apariències, hi té aquí enfront una petita bretxa en els gairebé ja remitents roquissars, que permet una fàcil i còmoda sortida.

He escrit “gairebé remitents roquissars”, perquè, realment, ací en aquest hemicle de esculpides calisses, la cosa, ja s'hi veu, ha perdut bastant de les característiques infernals d'altura i dificultat del que n'hem vist més avall. Tot i aixó, si el lector s'interessa en localitzar als sis excursionistes que hi ha a la foto, comprovarà, per comparació, que aquest penyals d'enfront encara assoleixen l'altura d'una casa d'un parell de pisos.

73. Ja n'hem sortit del buc de la torrentera, i trepitjam una petita vall de Mortitx. Aspres replanells per aquesta part, en els quals a penes s'han reunit quatre grapats de terra entre pedres. Incults i incultivables de sempre entre els turons de pura roca que els envolten.

En aquesta panoràmica s'hi veu, a l'esquerra, lluny, el Puig Tomir; i, a l'enfront, a la dreta, darrera aquest turó de pelada roca, el Puig Caragoler de Femenia, i el Puig Ciuró (ambdós amb cims de 900 m.) i el Puig de les Moles (de 760 m.); i, separant els dos compactes muntanyencs, el Coll Ciuró.

74. Caminam cap a les cases de Mortitx, tot travessant les aspres petites valls i els replanells del predi en aquesta part. Ací, a l'esquerra, apareix un bocí del peu de la muntanya dita el Cingle de les Mules. La configuració del terreny per tot arreu, així com també ací damunt, al mateix replà de la vall de Mortitx, és, generalment, abrupta i rocosa.

75-76. No més alguns replans de la vall de Mortitx són aprofitables per a conreu, com ja tenim dit abans, i entre ells un parell bastant amplis a les immediacions de les cases. No hi falten tampoc bocins com aquests, on les roques, a ran de terra, a penes admeteixen més que qualcú ullastre-olivera de retorçada soca i esquifit brancam.

A la foto n.º 75, allà a l'enfront, apareix de bell nou el Puig Tomir, continuat cap a l'esquerra pel Puig de Ca.

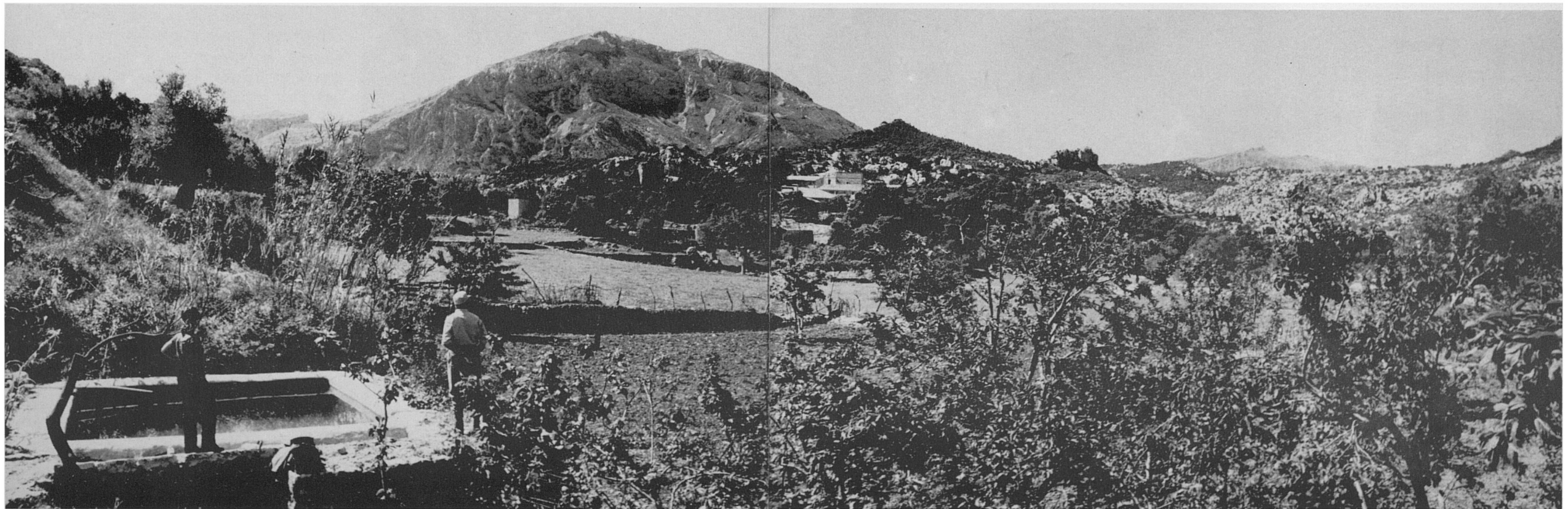
77-79. Vet ací una mostra dels més extensos replans cultivables del predi Mortitx a la propietat de les cases. Al present estan coberts per esplèndides plantacions de fruitals, puix que, com ja tenim dit abans, aquestes fotos són anteriors a l'ocupació dels actuals senyors de la possessió, estrangers, qui han operat dins ella una gran i encertada transformació, millorant-la en

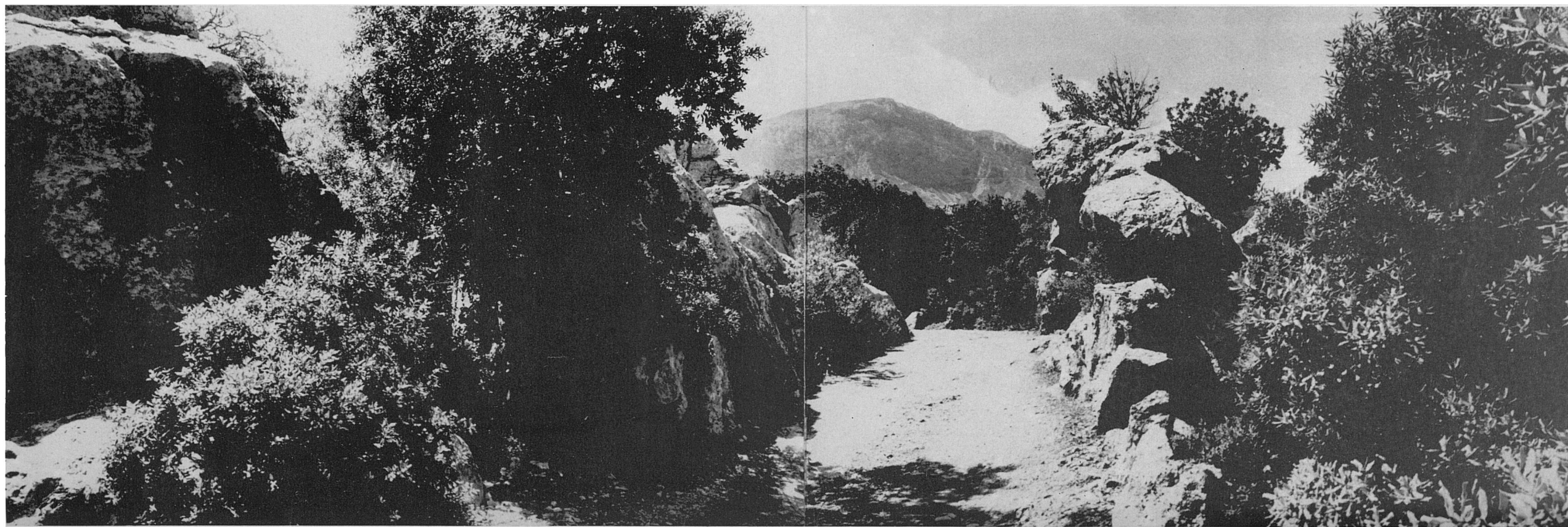

tots els sentits i posant-la en rendiment amb intel·ligència i esment. La foto n.º 78 mostra un altre replà, que en part era l'hort, en vista presa des del costat de la vella sínia. S'hi veuen també, al centre, les cases de Mortitx, i, al lluny, el Puig Tomir, i més baixet, el Muntibudell o Puig de So'n Alzines.

80-81. Tot acabant el circuit, hi passam de bell nou per la clastra de les cases de Mortitx, arribant-hi una mica més tard, pel mateix camí particular de la seua entrada, al portell que s'obri a la carretera de Pollença a Lluc, on començarem i donam per acabada aquesta fantàstica ruta.

duint-hi, però, una variant, que exigeix una mica més d'esforç: el Pas de la Roca Llisa i el Pas del Pinetó. Per aquesta raó, transitant en aquesta ruta bona part dels sector i tiranys —o sense tiranys— ja recorreguts en la dita ruta; però les variants assoleixen vistes noves i perspectives potser més espectaculars d'aquella fantàstica costa penya-segada, que hi té una bellesa extraordinàriament salvatge i esquiva. Es per aixó que creim que la present edició del mateix motiu no solament eixampla, sinó que millora molt el dit fascicle n.º 6.

La Cova de les Bruixes s'hi troba, com és sabut, a la cara nord-est del promontori o "morro" conegut amb el nom de Musclo de les Cordes, al petit entrant marí de la Caleta d'Ariant. Veïnats seus són altres espadats costers tan coneguts i espectaculars com el Cingle Verd a l'alta vall d'Ariant, i el Musclo del Llorer, contigu i sustentacle extrem de l'amagat altiplà de les Basses de Mortitx.

Entre els susdits Cingle Verd i Musclo de les Cordes s'estimba i despenya damunt la mar un insignificant torrentó —quan corre— que desguasa el Pla de les Egos i l'idíl·lic sector i racó de La Malé. Allà, a l'aspre buc d'aquesta torrentera, un "pas" una mica dificultós permet practicar aquells penya-segats impressionants pel peu d'un roquissar allissat: és el Pas de la Roca Llisa.

Aquell sector, des del pas fins la Cova de les Bruixes, és tan aspre, que no resulta recomanable per a excursionistes que no tinguin certa preparació i experiència de terreny molt esquerp.

La resta de la caminada, bé que sempre entre eritzada orografia rocosa, especialment rocosa i eritzada, discorr, a l'anada, per tiranys sense reals dificultats; i, a la tornada, pel llit de torrenteres, amb trànsit no massa còmode. Però justament és aixó el que agrada a tots els nostres muntanyers; i a Mallorca, a

l'aspra muntanya de Mallorca, n'estam avesats, a aixó, i fins i tot ho cercam.

La ruta s'inicia a Mortitx, seguint-hi pel tradicional tirany que hi mena al Rafal d'Ariant. Una mica abans d'iniciar-se la davallada cap a aquesta amagada vall, hi ha que tòrcer i prendre el tirany que puja cap a Ariant per La Malé, i que travessa els altiplans de Les Vergues i de Les Egos.

Ja trepitjant aquest darrer, abans de que el tirany comenci a pujar cap a l'altiplà d'Ariant o Torre d'Ariant, travessa un per ací suau buc de torrentera, la branca principal de la qual ve del racó de La Malé. En la línia d'aquesta torrentera, una mica més avall, hi és el Pas de la Roca Llisa —potser no massa fàcil de trobar— que permet assolir la vorera de la mar, baixant-hi pel Pas del Pinetó, o del Pinotell.

Ja tocant l'aigua, i avançant per on millor es pugui, s'arriba a la Caleta d'Ariant, tot passant pel costat del seu simpàtic fontinyol, i a la Cova de les Bruixes.

Després, tot pujant a la vall del Rafal d'Ariant, i vorejant pels caires de la cornisa espadada (un meravellós espectacle i un regal per a la vista) hi passam al buc del Torrent de Mortitx, que al seu final pren el nom de Torrent Fondo, amb una impressionant desembocadura i salt damunt la mar. I, per a la resolució final del circuit, hi anam remuntant la línia del Torrent de Mortitx, després de passat el Gorg del Bec d'Oca (fora, és clar, de qui no vulgui arriscar-se), i més tard per un afluent seu de l'esquerra, fins arribar de bell nou a la vall de Mortitx.

En resum, es tracta d'un circuit aspre, fantàstic però, per un dels sectors més bells, espectaculars i intrincats de la muntanya de Mallorca.

MOTIU DE COMPLACENCIA

A la introducció del fascicle n.º 6 d'aquesta obra de les Rutes, dedicat igualment a la Cova de les Bruixes amb accés també per les terres de Mortitx, deiem quan es publicà l'any 1965:

"Llàstima que el dia menys pensat les circumstàncies actuals, adverses al camp, i la desfermada fúria urbanitzacionística —que no cura de bel·leses agrests ni de satisfaccions poètiques i espirituals— hagin de poder arribar a treure a aquells paratges llur salvatge i solitària bellesa! Els paratges de Mortitx, amb els circumveïns dins una considerable extensió, i no menys altres de la nostra meravellosa Serra Nord, mereixerien d'ésser convertits en parcs de comú interès públic, en els quals fos vedada tota modificació i respectada i incrementada la fauna salvatge, i conservats en bé de les actuals i de les futures generacions, com a part d'una Mallorca eterna, patrimoni comunal de l'esperit, per a pura emoció i delectació contemplativa! "

Aleshores, aquesta aspiració a la creació de parcs d'interès humà, intocats i intocables, no era més que aixó, un desig, un somni, una quimera que semblava inassolible.

Avui, quinze anys més tard, el somni s'ha fet una joiosa realitat; ja que l'ICONA ha rescatat les terres esquerpes de l'entorn de Mortitx per a convertir-les en un parc natural. I no solament terrenys de Mortitx, sinó que a diversos indrets de les nostres serres i muntanyes ha fet ja esplèndids enclavaments —i uns altres en projecte de propera realització— amb la mateixa finalitat.

Arribarà un dia que tota nostra Serra Nord serà un intocat parc natural? De moment donam gràcies a l'ICONA per les realitats presents, i a tots els qui, de la mateixa manera que l'ICONA, s'ocupen i s'esforcen en la defensa i conservació de la Naturalesa, que, en definitiva, és patrimoni de tots.

RUTES PUBLICADES

- 1.—Pollença - Castell del Rei. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 2.—Port de Sóller - Balitx d'Amunt - Sóller. (Pel Pas de S'Heura).
- 3.—Lluc pel camí vell de Selva.
- 4.—Valldemossa - Sa Gubia. (Per Pastoritx i Muntanya).
- 5.—Lluc - Torrent dels Boverons - Lluc. (Pel Pas de Sa Mata).
- 6.—Mortitx - Cova de Ses Bruixes - Mortitx. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 7.—La Carretera a la Calobra. (Per Selva i Caimari). (Edició en mallorquí exhaurida).
- 8.—Sant Jordi - Puig de Galdent - Sant Jordi. (Per la Vall de Punxuat).
- 9.—Solleric - Puig d'Amós - Solleric. (Per Comasema).
- 10.—Establiments - Pouet de Sobremunt - Establiments. (Per Sarrià i Buñolí).
- 11.—Pollença - Puig de Ca - Pollença. (Per Es Pujol i Fartàritx des Racó).
- 12.—Santa Maria del Camí - Avenc de Coanegra. (Pel Torrent del Freu).
- 13.—Mortitx - La Malé. (Per Pedruixella i Ariant).
- 14.—Castell d'Alaró.
- 15.—Torrent de Pareis. I) Escorca - L'Entreforc i la Fosca.
- 16.—Torrent de Pareis. II) L'Entreforc - La Calobra.
- 17.—Mancor de la Vall - Massanella. (Per El Rafal i Els Tossals Vells).
- 18.—Font des Garbell.
- 19.—La Capella Blava.
- 20.—Artà - Ermita de Betlem.
- 21.—Sóller - Puig de l'Ofre. (Pel Barranc de Biniaiaix).
- 22.—Orient - Serra de la Rateta - Orient. (Per Comasema i el Pas de Na Maria).
- 23.—Alaró - Talaia de Ca's Reis. (Pel Pas de S'Escaleta).
- 24.—Puig de Randa. (Des d'Algaida, per Castellitx i Albenya).
- 25.—La Trapa. (Des de S'Arracó, per Ses Basses i el Cap Fabioler).
- 26.—Torre de Lluc.
- 27.—Morro de Sa Vaca.
- 28.—Volta del Puig Roig.
- 29.—Puig de Bonany. (Des de Petra).
- 30.—Torrent d'Almadra.
- 31.—Pollença - Cales Castell i Sant Vicenç. (Pel Pas dels Pescadors).
- 32.—Lluc - Sa Coma. (Per Ses Figuerols i el Portell del Vent).
- 33.—Puig de N'Alí. (Des de Caimari per Els Horts). (Edició en mallorquí exhaurida).
- 34.—Puig de Sa Creu - Sa Mola. (Des de Caimari, per Ses Rotes i Ca'n Bajoca).
- 35.—Ses Basses de Mortitx. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 36.—Camí Vell de Pollença a Lluc.
- 37.—Lloseta - Ses Cases Noves. (Per S'Estorell i Biniaitxent).
- 38.—Torrent del Gorg Blau. (I. Almallutx - Grog Blau - Turixant).
- 39.—Torrent del Gorg Blau. (II. Turixant - S'Entreforc).
- 40.—Sa Talaia de La Victoria. (Alcúdia).
- 41.—Puig des Verger. (Des de Biniaiaix, pel Coll d'En Cer i el Portell de Sa Costa).
- 42.—Península de Formentor. I. Port de Pollença - Cases de Cala Murta.
- 43.—Península de Formentor. II. Cases de Cala Murta - Punta del Far.
- 44.—Puig d'Inca.
- 45.—Sa Comuna de Bunyola.
- 46.—Puig de N'Eimeric.
- 47.—Sa Mola des Ram. (Des d'Esporles per l'ermita de Maristella).
- 48.—Fornalutx - Montnàber. (Per les barrancades d'Es Racó i S'Olivaret).
- 49.—Serra de Ternelles. I. Pollença - Coll de la Roteta - Pla de les Mates Velles.
- 50.—Serra de Ternelles. II. Pla de les Mates Velles - Pollença.
- 51.—Puig de Sant Miquel. (Des d'Alaró, per la Font Figuera i S'Alcadena).
- 52.—La Vall dels Bini. (Des de Fornalutx, per Montcaire i el Coll des Cards Colers).
- 53.—La Muntanya de Montcaire. (Des de Sóller, pel Mirador de Ses Barques i el Pas des Pinot).
- 54.—La Vall dels Bini. (Des de Cal's Reis, per la Coma de Bini y el Pas de S'Argentó).
- 55.—Es Clots Carbons i Ses Monjoies. (Des d'Es Bosc, pel Camí de la Barra, el Pas de S'Estaca i el de Ca'n Termes).
- 56.—Puig de Massanella. (Des de Mancor de la Vall, per la Font Nova i la Font de S'Avenc).
- 57.—La Serra del Cavall Bernat.
- 58.—Puig Tomir. (Pel Pas del Diable).
- 59.—Castell de Santueri - Puig de Sant Salvador (Felanitx).
- 60.—Coma de So'n Torrella - Pla de Cúber.
- 61.—Península d'Artà. (I. Part interior).
- 62.—Península d'Artà. (II. Sa Talaia Moreia).
- 63.—La Vall d'Ariant. (I. Caseta dels Milicians).
- 64.—La Vall d'Ariant. (II. La Font Gallarda, La Ferradura, El Cingle Verd).
- 65.—Puig d'En Gironella. (Per Llinàs i el Coll de Tirapau).
- 66.—Puig de Massanella. (Des de Lluc per Comafreda).
- 67.—Puig Caragoler de Femenia. (Volta i pujada, des de Mosset).
- 68.—Puig de Galatzó. (Per Es Ratxo i Galatzó).
- 69.—Sóller - Sa Calobra. I. Sóller - Torre de Sa Seca.
- 70.—Sóller - Sa Calobra. II. Sa Costera - Cala Tuent.
- 71.—Sóller - Sa Calobra. III. Sa Calobra - Port de Sóller.
- 72.—Puig des Suro. Des de Mancor de la Vall per Sancta Lluçia i Biniairroi.
- 73.—Els Tossals. I. Des de Solleric, per la Font des Pi i Els Tossals Verds.
- 74.—Els Tossals. II. Des d'Almallutx per la coma del Pa de Figa i la dels ASES.
- 75.—Els Bini. Des de la Cala de Tuent, pel pas de S'Al·lot Mort i el Pas des Marge.
- 76.—El Puig del Teix. (Des de Valldemossa, per la Coma des Cairats).
- 77.—El Puig del Teix. (Des de Deià, pel Pas de Ca'n Boqueta i el Pas des Racó).
- 78.—El Puig del Teix. (Des de Valldemossa, pel Camí de S'Arxiduc i la cornisa del Caragolí).
- 79.—Puig Tomir. (Des de Lluc, per Es Pedregaret i Alcanella).
- 80.—La Cuculla de Fartàritx. (Des de Pollença per el Rafal i L'Assarell).
- 81.—Puig Major. Volta dels Cingles.
- 82.—Miner-La Mola. (Des de Campanet, per Gabellí i Biniairroi).
- 83.—Cova de les Bruixes. (Des de Mortitx, pel Pas de la Roca Llisa).

EN PREPARACIO algunes altres

Preu:
528 pts.

Subscriptors,
primer llançament:
500 pts.

Depòsit Legal P. M. 524-1980
Es propietat de l'autor.
Prohibida la reproducció.
© Jesús García Pastor.

Fotografies i text: revelat, ampliació, unió de les fotografies i direcció de la edició: Jesús García Pastor.
Traducció del castellà.
Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.
Imprès per Miquel Ferrer Sureda.
Paper: "Printover", fabricat per Sarrió C. A. P.